

MAUSOLEUL FOCȘANI SUD

Horia Dumitrescu

„Neamul este etern prin Cultul Eroilor”

Nicolae Iorga

Participarea României la Războiul de Reîntregire Națională s-a soldat cu pierderi grele de vieți omenești: 217. 016 soldați și 2.330 ofițeri ¹

Tratatul de Pace de la Versailles semnat la 28 iunie 1919, prin articolele nr. 225 și 226 impunea fostelor state beligerante o serie de obligații privind întreținerea ostașilor căzuți în marea conflagrație ²

Până la Primul Război Mondial (1916 – 1919), românii își pomeneau eroii în prima Sâmbătă a Morților din an. Imediat după război, cinstirea memoriei celor căzuți pe câmpurile de onoare a căpătat o formă organizată. Cultul Eroilor „înseamnă întoarcerea cu smerenie, prețuire și recunoștință la rădăcini” ³

Conducerea statului român a stabilit, prin Decretul – Lege nr. 715 din 14 ianuarie 1919, amenajarea cimitirelor eroilor, prin exproprierea terenurilor unde erau îngropați ostașii morți în război. Această lege avea să fie completată, peste un an, cu Decretul – Lege nr. 1. 693 din 22 aprilie 1920.

---

¹ Const. Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României 1916 – 1919, Ediția a II - a, Refăcută în întregime și mult adăogită în 3 volume*, vol. III, Editura Casei Școalelor, București, 1925, p. 539.

² Petre Dan, *Asociații, Ligi, Societăți. Dicționar cronologic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 310.

³ Petre Stoica, *Asociația „Cultul Eroilor”*, în *Enciclopedia Armatei României*, Editura Centrului Tehnic – Editorial al Armatei, București, 2009, p. 1. 321.

Instituția căreia i-a revenit nobila misiune de a îngriji, înfrumuseța și păstra mormintele și operele comemorative de război a primit denumirea de „*Societatea Mormintelor Eroilor căzuți în Război*”.

În urma Raportului nr. 4. 899 / 12 septembrie 1916, al ministrului de Război, generalul de Corp de Armată Arthur Văitoianu, legiferarea cutumei începea la 12 septembrie 1919, când regele Ferdinand I, prin Înaltul Decret – Lege nr. 4.106, recunoștea calitatea de persoană morală a Societății „*Mormintele Eroilor căzuți în Război*”⁴.

Societatea, cu sediul în București, avea calitatea de persoană juridică și beneficia de scutiri de taxe poștale, de transport pe CFR și de timbru. Comitetul *Societății Mormintele Eroilor căzuți în Război* avea președinte de onoare pe regina Maria și președinte executiv pe Î. P. S. Mitropolitul Primat dr. Miron Cristea, devenit ulterior Patriarh al României⁵.

Atribuțiile „*Societății Mormintelor Eroilor căzuți în Război*” erau:

1. Cercetarea și descoperirea mormintelor de eroi, fără deosebire de confesiune sau origine etnică
2. Îngrijirea mormintelor și întreținerea acestora
3. Crearea, organizarea, înfrumusețarea și întreținerea cimitirelor de onoare

⁴ Valeria Bălescu, *Cultul Eroilor*, în *Enciclopedia Armatei României...*, p. 1. 084.

⁵ **Miron Cristea** (18 iulie 1868, Toplița, jud. Harghita – 6 martie 1939, Cannes, Franța). Episcop de Caransebeș (1909 – 1919), mitropolit primat al României (18 / 31 decembrie 1919 – 4 februarie 1925), primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1 noiembrie 1925 – 6 martie 1939), președinte al Consiliului de Miniștri între 10 februarie 1938 – 6 martie 1939 (Vezi detalii Ioan Scurtu, *Un om al Bisericii în politică: Miron Cristea în Istoria românilor de la Carol I la Nicolae Ceaușescu. Culegere de studii*, Editura Mica Valahie, București, 2010, p. 214 – 224).

4. Comemorarea eroilor „Ziua Eroilor”, monumente, plăci comemorative, troițe, publicațiuni etc.⁶

Reglementată și împuternicită prin Înalțul Decret nr. 3.530 / 24 august 1920, Legea pentru cinstirea memoriei eroilor căzuți stabilea ca Ziua Eroilor să fie comemorată la 40 de zile după Sfintele Paști, cu prilejul Înălțării Domnului.

Direcțiunea Administrației Generale din cadrul Ministerului de Interne, prin Adresa nr. 17. 743 din 3 mai 1920, informa primarul orașului Focșani că: „Societatea « Mormintele Eroilor căzuți în Război » ne face cunoscut, prin adresele 671 și 137 / 920, că, pentru ziua de 20 Maiu a. c., decretată ca zi națională « Cultul Eroilor » s-a hotărât o procesiune generală în toată țara, în orașe ca și la comunele rurale, pentru comemorarea eroilor noștri naționali.

Această sărbătorire urmează să se facă conform programului aici anexat⁷:

Au fost trimise instrucțiuni cărora trebuiau „să se conformeze autoritățile civile și militare, eclesiastice și școlare, alcătuiind în deplin acord, programul acestei zile, pentru a cărui îndeplinire se vor lua toate măsurile”⁸.

Programul Zilei Eroilor Neamului la sate prevedea că „În « Ziua Eroilor » este suspendată orice activitate; Școalele nu vor ține curs. Băncile nu vor avea operații, magazinele, cârciumile și atelierele de ori ce natură vor fi închise ziua întreagă. Pretutindeni se vor arbora drapelele naționale”⁹

Programul primit de Primăria Focșani era cel pentru provincie, adică pentru orașele din întreaga țară:

---

⁶ Câteva cuvinte despre Societatea „Mormintele Eroilor”, Institutul de Arte Grafice, „Răsăritu”, București, 1925, p. 3.

⁷ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 88 / 1920, f. 13.

⁸ Ibidem, f. 14.

⁹ Ibidem.

„Ziua Eroilor

Ziua Eroilor, morți pentru Patrie, fiind declarată zi națională trebuie să pătrundă în conștiința întregului Românism, ea fiind expresia cea mai desăvârșită a sufletului nostru național.

Ziua Eroilor va fi serbată în tot cuprinsul României întregite cu o deosebită solemnitate.

Programul ei va cuprinde două părți:

A) Procesiunea Religioasă, care se va face dimineața.

B) Sărbătoarea Culturală, care se va organiza după masă și seara. –

În această zi a Erolilor, instituțiunile publice și particulare nu lucrează; prăvăliile sunt închise, orașul întreg va fi pavoazat.

Normele generale care sunt de dorit să se urmeze în întregime sunt cele de mai jos. –

A. Procesiunea Religioasă

La Procesiunea care va începe între 9 – 10 dimineața din punctul sau punctele ce se vor alege la timp de către comitetul organizator vor lua parte:

- 1) Toate comandamentele armatei și Școlile Militare*
- 2) Toate corpurile de trupă cu efectivul pe cât va fi posibil complet și întreg corpul ofițeresc*
- 3) Toate autoritățile civile și tot corpul funcționarilor publici*
- 4) Autoritățile bisericești cu întregul cler în odăjdii*
- 5) Corpul profesorilor universitari (Cluj, Cernăuți)*
- 6) Baroul, Magistratura*
- 7) Societățile corale și culturale*
- 8) Liceele și toate școalele secundare de stat sau particulare, fără diferență de confesiune sau naționalitate cu toți profesorii*
- 9) Școalele primare și orfelinatele cu profesorii respectivi*
- 10) Societățile de veterani, invalizii de război, ofițerii (sau grade inferioare) cu drapelele și toți membrii*
- 11) Toate societățile existente, comunitățile israelite, cu toți membrii având steagul societății și insignele*

12) O delegație a instituțiilor particulare de cultură și cele economice

13) Toate corporațiunile și societățile de meseriași existenți în oraș

Ordinea adunării pe piețele indicate și a încolonării procesiunii va fi fixată după un plan special

Se va intona la semnalul dat, la sosirea autorității celei mai superioare, Imnul Regal de către corurile școlare, societățile corale și muzicile militare.

Te deumul se va oficia pe piața de adunare de către întregul cler. Onorul Eroilor morți se va da cu totul în mod impozant, citindu-se în rugăciune un text special pentru eroii noștri.

După Tedeum care va dura cel mult jumătate oră va urma procesiunea, formându-se convoiul după planul stabilit. –

Pe tot parcursul drumului, fanfarele și corurile vor intona imnuri patriotice și religioase. Se impune prezența cât mai multor drapele fiind de recomandat ca fiecare clasă a fiecărei școli să aibă drapelul ei. –

Marșurile ce se vor cânta trebuie să aibă caracter entuziast, Ziua Eroilor morți simbolizând ziua Reîntregirii Neamului.

La sosirea procesiunii la cimitir în fața mormintelor după o scurtă slujbă religioasă vor lua cuvântul un profesor și un ofițer, desemnați de comitetul organizator. –

Se va răspunde de unul din Prelații prezenți, dacă este reședință de Mitropolit sau Episcopat sau de un preot dacă nu este.

Se vor da onorurile militare. –

B. Serbările Culturale

După amiazi la toate Teatrele vor avea loc festivaluri cu caracter patriotic, organizate de instituțiile oficiale și particulare de cultură, care se oferă sau sunt solicitate de Societate, în acest scop în nici un caz nu poate avea în « ziua eroilor » loc un spectacol de altă natură.

Organizarea în detaliu a acestor manifestațiuni culturale se vor face de instituțiunile care se oferă sau care sunt solicitate, urmând în trăsături generale programul fixat de societate.

Societatea va anunța la timp publicul, prin afișul general, programul acestor festivaluri, deosebit de afișajul special pe care-l vor face instituțiunile respective.

Dacă unele din instituțiunile de stat sau particulare vor pune taxe de intrare la aceste festivaluri culturale întregul beneficiu se va vărsa Societăței „Mormintele Eroilor”

Muzicile militare vor fi împărțite la diferitele piețe pentru a cânta.

Seara se va organiza, prin îngrijirea comendurei pieței, retragere cu torțe”¹⁰.

Prefecturile au primit Adresa nr. 58. 273 / 17 august 1922 a Ministerului de Interne, prin care li se cerea să ia măsuri severe pentru ca mormintele eroilor să nu fie profanate: „În toamna anului 1919 sub Înaltul patronaj al Majestăței Sale Regina Maria s'a înființat cu concursul unor buni români Societatea „Mormintele Eroilor căzuți în rasboi” pentru ca printr-o îngrijire pioasă și statornică a mormintelor și cimitirelor de eroi să se simbolizeze frumusețea genului războinic al neamului și să se contribuie la redeșteptarea cultului pentru morții glorioși ai neamului – cult străvechi așa cum ni l-au lăsat străbunii – cum se desprinde din paginile istorice și din lăcașurile sfinte – ridicate de Voevozii noștri și de vitejii lor boeri.

Opera atât de mare trebuia să întâmpine în mod firesc în îndeplinirea ei pe lângă mari greutăți materiale și mari greutăți de ordin moral.

Aceste greutăți de ordin moral, sunt mărite însă foarte mult prin actele de dureroasă impietate ale unora din cei' rătăciți, care printr'o pornire distructivă paralizează această operă educativă descurajând cele mai frumoase și curate intențiuni ale bunilor români.

---

¹⁰ Ibidem, f. 17 – 18.

În consecință vă rugăm să luați cele mai severe măsuri pentru ca mormintele eroilor să nu fie profanate ci să se dea toată importanța cultului acestor vitezi 'care și 'au dat viața pentru țară și a fi o mângâiere pentru cei rămași depe urma lor.-" ¹¹

În perioada septembrie 1919 – decembrie 1924, activitatea „Societății Mormintelor Eroilor căzuți în Război” s-a concretizat prin:

descoperirea și identificarea a 395 cimitire militare de război, 2.136 cimitire comunale și 6.215 cimitire provizorii, cuprinzând toate circa 400. 000 morminte de eroi; cu această ocazie s-au identificat 392.258 eroi, din care 203.414 români, ceilalți fiind străini sau necunoscuți

descoperirea și identificarea a 23.541 eroi români, înmormântați pe teritoriile altor țări, creându-se și un cimitir de onoare la Sofia (Bulgaria) și contribuind la întreținerea cimitirelor din Alsacia

- crearea pe regiuni și județe a unui număr de 66 cimitire de onoare în care au fost aduse osemintele a 158.306 eroi, fără deosebire de confesiune și naționalitate, România devenind primul stat care i-a asimilat pe eroii străini celor naționali

- exhumarea, la cererea familiilor, după diferitele câmpuri de luptă și transportul la vatra părintească a unui număr de 418 eroi ¹².

În conformitate cu prevederile Legii asupra Regimului Mormintelor de Război din România, sancționată prin Înalțul Decret Regal nr. 1. 699 din 13 mai și publicată în „Monitorul Oficial” nr. 119 din 2 iunie 1927, Societatea și-a schimbat denumirea în Societatea „Cultul Eroilor” ¹³

Această lege a fost revăzută și completată cu Legea Regimului Mormintelor și Operelor Comemorative Militare de Război (27 iulie 1940), iar Societatea „Cultul Eroilor” și-a schimbat denumirea. Prin Înalțul Decret Lege nr. 2. 533 / 1940, publicat în *Monitorul Oficial*

---

¹¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 80 / 1922, f. 19.

¹² *Câteva cuvinte despre Societatea „Mormintele Eroilor” ...*, p. 6.

¹³ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 63 / 1927, f. 88 – 89.

din 1 august 1940, Societatea *Cultul Eroilor* Comitetul Central, a devenit Așezământul Național „*Regina Maria pentru Cultul Eroilor*”, în memoria reginei Maria decedată la 18 iulie 1938, astfel că, la 31 august 1940, fosta Societate și-a încetat activitatea și întregul său patrimoniu a fost preluat de Așezământ¹⁴.

Așezământul a desfășurat activități organizatorice și educative sub conducerea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române și a Ministerului de Război până în anul 1948. După 30 decembrie 1947, ca efect al actului de abdicare a regelui Mihai și al Legii de proclamare a Republicii Populare Române, a căpătat denumirea de *Așezământul Cultul Eroilor*. La 8 iunie 1948, în urma Decretului nr. 48 al Marii Adunări Naționale din 29 mai 1948 și a Deciziei Consiliului de Miniștri nr. 297 din 8 iunie 1948, a fost desființat și întregul său patrimoniu trecut la Ministerul Forțelor Armate¹⁵.

În Vrancea, la Focșani, Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război s-a constituit încă din anul 1920, când s-au înscris 62 de membri¹⁶ (27 în Focșani și 35 în Odobești), la care s-au adăugat, doi ani mai târziu, nume ilustre, printre care profesorul Nicolae Al. Rădulescu, dr. Gheorghe Băiatu din Odobești, avocatul Gheorghe Miciora, Spiridon Helciu, Costică Dia, Dumitru Bahamat, George Simionovici, preotul Gheorghe Tomescu ș. a.¹⁷

¹⁴ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 32 / 1940, f. 162.

¹⁵ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 1. 090.

¹⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 85 / 1924, f. 9 – 9 verso .

¹⁷ *Ibidem*.

Comandantul Diviziei 6-a, generalul Toma Lișcu¹⁸ a devenit președintele Filialei Județului Putna al acestei Societăți, calitate în

---

¹⁸ **Toma Lișcu.** S-a născut la 1 aprilie 1866, la Islaz, județul Romanați. Părinții săi au fost Marin și Tudora Lișcu. A absolvit Școala Subofițerilor de la Bistrița și Școala Superioară de Război. Sublocotenent (16 octombrie 1891), locotenent (8 martie 1895), căpitan (10 mai 1902), maior (10 mai 1910), locotenent – colonel (1 aprilie 1914), colonel (10 mai 1916), general de brigadă (1 noiembrie 1917), general de divizie (1 aprilie 1926). Profesor de Istoria Militară și Geografia Militară la Școala Militară de Infanterie (1907). În 1908 a fost inspector de studii și ajutor de profesor la cursul de Tactica Terenului la Școala Superioară de Război. În anii Războiului de Reîntregire a Neamului a îndeplinit funcții importante: șef de Stat Major la Corpul 7 Armată din Armata a 3-a, comandantul Brigăzii 28 Infanterie din Divizia 14-a, comandantul Brigăzii 10-a din Divizia a 5-a, comandantul Diviziei a 5-a. În calitate de comandant al Corpului de Grăniceri (1 mai 1918 – 8 noiembrie 1921) a realizat dispozitivul de pază a frontierei României Mari. Sub îndrumarea sa a apărut „*Revista Grănicerilor*” La Focșani a fost comandantul Diviziei a 6-a între 1 octombrie 1923 – 1 aprilie 1926). A fost decorat cu: Medalia Jubiliară „*Carol I*” (10 mai 1906), Ordinul Național „*Coroana României*” în grad de Cavaler, Medalia „*Avântul Țării*” (1913), Medalia „*Bărbăție și Credință*”, clasa I (1913), Ordinul Național „*Steaua*” 350

care se adresa Primăriei Focșani să îl sprijine în vederea creșterii numărului membrilor ei: „Potrivit scopului înființării comitetului Județean al societății „Mormintele Eroilor căzuți în războiu”^{*} și pentru desăvârșirea operei de recunoștință ce datorăm acelor care s-au jertfit pentru patrie, este absolută nevoie ca să punem toată stăruința și tot sufletul nostru, pentru ca prin toate mijloacele, să determinăm, cât mai multe persoane, să se înscrie în una din categoriile de membri prevăzuți la art. 6 adică Membri: fondatori, donatori sau activi”¹⁹ El considera că „numai în chipul acesta, toți acei ce au sentimentul de cultul eroilor și patriotism, să poată lua cunoștință de nevoile ce Societatea are, pentru desăvârșirea acestei înălțătoare opere”²⁰. Adresa era însoțită de 10 Apeluri cu 15 liste de înscriere și trei chitanțiere. Redăm în continuare conținutul Apelului:

„Pe pământul Județului Putna, unde în cursul războiului din 1916 – 1918, s-au desfășurat lupte crâncene, se găsesc îngropați mii de ostași, cari au căzut la porțile Moldovei, făcându-și datoria.

Pe câmpurile dela Mărăști și Mărășești, precum și în toate celelalte puncte unde au avut loc lupte încă se mai găsesc oseminte ne adunate, încă se mai găsesc cruci izolate, neîngrijite, expuse a dispărea în cea mai scurtă vreme.

Datoria noastră de buni români și cetățeni, cari astăzi trăim într-o Românie Mare creiată prin sacrificiile de sânge ale acestor

---

României” în grad de Cavaler (1913), Medalia „Sfântul Vladimir”, clasa IV (1917), Ordinul Național „Steaua României” în grad de Ofițer (1917), Ordinul Național „Coroana României” în grad de Comandor, Ordinul Național „Steaua României” în grad de Comandor (Înalt Decret nr. 4.768 din 14 noiembrie 1922). La 1 ianuarie 1934 a fost trecut în retragere. A încetat din viață în anul 1958 și a fost înmormântat în Cimitirul „Sfântul Gheorghe” din Pitești. (Arhivele Militare Române, Memorii Bătrâni Generali, litera „L”, dosar nr. crt. 11, passim).

^{*} Comitetul Județean Putna al Societății „Mormintele Eroilor căzuți în războiu” s-a constituit la 20 februarie 1924 (S. I. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 85 / 1924, f. 16).

¹⁹ Ibidem, f. 8.

²⁰ Ibidem.

eroi, este de a cinsti memoria lor îngrijindu-ne de locașurile lor de veci, înfrumusețând cimitirele lor și adunându-i la un loc așa precum au fost adunați când au plecat la lupte.

Alături de soldații căzuți pe front, județul Putna este bogat în exemple de adevărat patriotism. Mulțime de cetățeni au căzut pradă furiei dușmane, pentru că prin toate mijloacele s-au pus în slujba armatei de pe front.

Memoria lor trebuie să fie cinstită, locașurile lor de odihnă trebuie să fie loc sfânt de unde se învață dragostea de țară.

Să arătăm lumii că suntem demni de sacrificiile făcute de ei și să învățăm prin aceasta copiii noștri cum trebuie să cinstească memoria celor ce și-au dat viața pentru țară.

Pentru atingerea acestui scop cu onoare vă rog să binevoiți a face o largă propagandă printre toți cetățenii spre a se înscrie câți mai mulți în Societatea „Mormintele Eroilor căzuți în războiu” care are soarta cimitirelor celor ce au căzut pentru țară înalta misiune de a îngriji de soarta cimitirelor celor ce au căzut pentru țară”²¹

Serviciul Veterinar al Orașului Focșani cu Adresa nr. 86 / 8 martie 1924 informa primarul că a înscris 45 de membri și restituia chitanțierele cu suma de 1.080 lei²².

Inițiativa ridicării Mausoleului – Osuar al Eroilor din Garnizoana Focșani a aparținut aceluiași general Toma Lișcu, ajutat de locotenent – colonelul Dumitru Carlaonț²³

Lui îi revine și meritul de a fi pus bazele „*Fundației Culturale*” de sub conducerea A. S. Regale Principele Carol. În localul Școlii Profesionale, la 17 februarie 1924, a avut loc întrunirea unui grup de intelectuali și ofițeri, în cadrul căreia au luat cuvântul: maiorul

---

²¹ *Ibidem*, f. 10.

²² *Ibidem*, f. 21.

²³ I. M. Dimitrescu, *Însemnări cu privire la orașul Focșani. Cu o prefață de G. G. Longinescu Profesor Universitar*, Tipărit cu prilejul congresului Ligii Culturale, dela Focșani din 28 și 29 Iunie 1931, Extras din Revista „*Natura*”, Institutul de Arte Grafice „*Bucovina*”, I. E. Toroușiu, București, 1931, p. 76.

Nicolae Druțu, Ștefan Graur, preotul George Popescu, profesorul Silviu Mândăchescu și alții.

Conducerea efectivă a fost asigurată de maiorul Druțu, care, împreună cu profesorii G. Dimitriu, Bălănescu, I. Dănilă și alții, au editat și un ziar cultural ²⁴

Ridicarea Mausoleului – Osuar din Focșani s-a dovedit a fi destul de anevoioasă și a necesitat un mare efort în a asigura sumele necesare construcției monumentului. În întreaga țară se făceau eforturi deosebite pentru ridicarea însemnelor de cinste a Eroilor Neamului căzuți pe câmpurile de luptă din timpul Războiului de Reîntregire a României.

La 22 aprilie 1924, Comitetul Monumentului din Regimentul 46 / 61 Infanterie București solicita sprijinul Prefecturii Putna pentru vânzarea unor cărți poștale. Rezoluția prefectului G. Gavrilu ²⁵ este extrem de clară: „Fiindcă și în Focșani este o Societate a Mormintelor eroilor care intenționează a face un mausoleu și pentru care s-a făcut și se face apel la obolul cetățenilor nu mai putem contribui la alte întreprinderi similare” ²⁶

La 1 septembrie 1924, în Focșani, s-a constituit Comitetul pentru ridicarea unui monument Eroilor din Războiul 1916 – 1918 ²⁷

Primăria Focșani, prin Procesul – verbal nr. 3. 455 din 23 martie 1925, a dispus ordonanțarea sumei de 25.000 lei pe exercițiul 1924:

„Având în vedere că în bugetul comunei pe exercițiul 1924 la art. 127 este înscris un credit de lei 25.000 pentru ridicarea unui monument eroilor din războiul 1916 – 1918 în Focșani și că prin p. v. din 1 septembrie 1924 al Comitetului constituit pentru ridicarea

²⁴ Ibidem, p. 77.

²⁵ G. Gavrilu – prefect al Putnei între 1923 – 1925 și aprilie – iunie 1934 [Cezar Cherciu, *Focșanii – O istorie în date și mărturii (sec. XVI – 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 494].

²⁶ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 80 / 1924, f. 11.

²⁷ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 81 / 1925, f. 23.

zisului monument, s-a dispus ca suma arătată mai sus să se depună de Primărie la o Bancă din localitate pentru scopul prevăzut mai sus.

Noi, președintele Comisiunii Interimare dispunem:

Ordonanșarea sumei de lei 25.000 prevăzută la art. 127 al bugetului comunei pe exercițiul 1924 pe numele Dlui Casier comunal care o va depune la Banca Populară „Unirea” din Focșani pentru ridicării monumentului eroilor din războiul 1916 – 1918²⁸

Generalul Toma Lișcu, în calitatea sa de președinte al Comitetului Județean Putna al „Societății Mormintelor Eroilor căzuți în Război”, a invitat întotdeauna pe prefect la întrunirile membrilor acestui comitet.

Astfel, joi, 9 iulie 1925, ora 17, la Cercul Militar, prefectul era invitat la o nouă întâlnire al cărei scop „este de a pune la corent comitetul din care și Domnia Voastră faceți parte, cu proiectul executării lucrărilor Mauzoleului Eroilor, ale cărei săpători au fost deja începute”²⁹

Pentru sâmbătă, 3 octombrie 1925, ora 17⁰⁰, în localul Comandamentului Diviziei a 6-a „Domnii membri ai comitetului Județean Putna, sunt cu insistență rugați a participa la această întrunire, pentru a fi puși la curent, cu lucrările ce se execută la Mauzoleul Eroilor de lângă Regimentul 10 Infanterie și a hotărî asupra lucrărilor viitoare”³⁰.

Ca și în cazul altor opere de interes obștesc, s-au deschis liste de subscripție, s-au organizat serbări, baluri etc., s-au pus în vânzare cărți poștale, dar cel mai sigur era sprijinul financiar al instituțiilor Statului.

De aceea, Comitetul Județean Putna al „Societății Mormintelor Eroilor căzuți în Război”, s-a adresat sistematic Primăriei Orașului Focșani pentru a contribui financiar la ridicarea monumentului.

---

²⁸ Ibidem.

²⁹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 96 / 1925, f. 3.

³⁰ Ibidem, f. 13.

Prefectura Putna a trimis, la 7 octombrie 1925, o Adresă către Societatea „*Mormintele Eroilor*”: „*Un comitet pus sub patronajul domnului ministru Chirculescu * voind să exhumeze și să transporte la Vidra osemintele celor 3 martiri și anume: Vasile Chilian, Pantazică etc., executați de armatele germane, unde se vor înhuma definitiv. Pentru a servi de pildă și patriotism generațiilor viitoare s-a hotărât ridicarea unui monument.*

De aceea, vă rugăm să binevoiți a încuviința exhumarea lor, încunoștiințând și comitetul județean regional” ³¹ Proiectul nu a fost realizat și într-un document din anul 1930, referitor la grupul de patrioți vrânceni condus de Vasile Chilian se preciza că: „*Astăzi osemintele lor zac somnul de veci în cimitirul eroilor din Focșani*” ³².

În ianuarie 1926, Primăria Focșani primea o nouă Adresă din partea Comitetului Județean Putna al Societății „*Mormintele Eroilor căzuți în război*” prin care solicita sprijin financiar pentru continuarea lucrărilor de ridicare a Mausoleului „*De către acest comitet luându-se inițiativa construirii unui mausoleu în localitate în*

---

* **Nicolae D. Chirculescu** (20 februarie 1874, Aricești, Prahova – 9 ianuarie 1944, Brașov). A absolvit liceul la Ploiești. Licențiat al Facultății de Drept din București (1895). Magistrat la Ostrov, Tulcea, Bacău, Putna (până în 1904). Demisionează și se înscrie în baroul din Focșani. Politic, s-a înscris în PNL. Deputat (din 1907), senator, prefect al județului Putna (ianuarie 1922). Raportor al Constituției din 1923. Ministrul Muncii, Cooperăției și Asigurării Sociale (3 noiembrie 1923 – 29 martie 1926) în guvernul prezidat de Ion I. C. Brătianu (19 ianuarie 1922 – 29 martie 1926). S-a înscris în Partidul Liberal – Democrat constituit în noiembrie 1931. Președinte al Monopolului Alcoolului (1932 – 1938) și președinte al Consiliului Casei Centrale a Asigurărilor Sociale (Ion Mamina, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1916 – 1938)*, Editura Silex, București, 1996, p. 153; Eduard Lambrino, Ionuț Iliescu, Bogdan Constantin, *130 de ani de istorie liberală în Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2010, p. 100 – 104).

³¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 96 / 1925, f. 15.

³² *Mărăști, Mărășești, Oituz. Documente militare*, Editura Militară, București, 1977, doc. nr. 197, p. 384.

*care să se adune osemintele tuturor eroilor îngropați în cimitirele din Focșani și cum lucrarea este începută urmând a o continua în cursul acestui an, cu onoare vă rugăm să binevoiți a dispune să se înscrie în bugetul comunei o sumă pentru a ne veni în ajutor, ca această înălțătoare operă de recunoștință ce datorăm eroilor noștri să fie terminată, neapărat în cursul acestui an”*³³

La 2 februarie 1926, generalul Lișcu solicita Prefecturii să intervină pe lângă primăriile din județ ca acestea să ceară comitetelor comunale situația privind sumele încasate din cotizații și donații necesare continuării lucrărilor la Mausoleu: „În toate comunele a luat ființă aceste comitete dintre care în unele s'a depus o oarecare activitate, întrucât a înțeles mai bine scopul înalt ce se urmărește prin îngrijirea eroilor morți pentru întregirea neamului, dar că mai mare parte din comitete, nu a depus absolut nici o activitate.

Comitetul Județean Putna, având nevoie de o sumă mare pentru a putea termina construcția Mausoleului eroilor dela Focșani și pentru a fi la curent cu activitatea comitetelor comunale de pe lângă Primăriile din Județ, să comunice urgent: ce sume s'a adunat din cotizații s'au donațiuni; unde se găsește depuse sumele și care a fost activitatea comitetului comunal în cursul anului”³⁴.

Adresei i-a fost anexat și tabelul cu rezultatele din teritoriu însoțit de rugămintea ca prefectul, prin organele Prefecturii, „să aducă din nou la cunoștința autorităților comunale din județ, îndatoririle ce au pentru slăvirea cultului eroilor pentru patrie luând măsuri pentru a aduna sume de bani în acest scop, și a prevedea în bugetul comunal, dacă se poate, o sumă cât de mică, pentru mormintele eroilor”³⁵

---

³³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 89 / 1926, f. 1.

³⁴ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 53 / 1926, f. 24 – 25 verso.

³⁵ Ibidem, f. 24 verso.

Demersurile generalului Toma Lișcu către Primăria Focșani vor continua. La 19 februarie 1926, primarul Iorgu G. Poienaru ³⁶ era informat despre organizarea unui bal în scopul adunării fondurilor necesare terminării Mausoleului Focșani:

„Comitetul Județean Putna al Societății „Mormintele Eroilor căzuți în războiu”, cu concursul binevoitor al unui grup de Doamne din localitate, au luat inițiativa organizării unui Bal, care va avea loc în ziua de 27 februarie a. c. ora 21 în Sala pașilor perduți a Tribunalului Putna, în scopul adunării fondurilor necesare, pentru terminarea Mausoleului Eroilor din Focșani, lucrare în curs de executare.

Având în vedere scopul înălțător ce se urmărește, Comitetul Județean Putna apelează la binevoitorul Dvs. sprijin, rugându-vă a stăruii printre rudele, prietenii și cunoscuții Dvs., ca fiecare să-și dea obolul său, pentru complecta înfăptuire a acestui monument de pioasă recunoștință către eroii noștri.

În acest scop se trimit alăturat douăzeci bilete de intrare.

Vă rugăm să binevoiți a se înapoia cel mai târziu în ziua de 26 februarie listele și biletele nevândute împreună cu costul celor vândute.

În ceea ce privește donațiile pentru bufet, vă rugăm să binevoiți a le trimite la Tribunal în după amiaza zilei de 27 Februarie a. c. ora 14” ³⁷

Primarul a reușit să vândă toate biletele și să strângă suma de 1.000 lei ³⁸.

³⁶ **Iorgu G. Poienaru.** Primar între 29 aprilie 1901 – 22 decembrie 1904 și 1 octombrie 1907 – 5 ianuarie 1911, președinte al Comisiei Interimare între 19 februarie – 28 aprilie 1901, 28 ianuarie 1919 – 1 februarie 1920 și 29 ianuarie 1922 – 19 aprilie 1926 (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 – 1937*, în *Cronica Vrancei*, vol. III, Coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 220 – 221.

³⁷ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 89 / 1926, f. 15.

³⁸ *Ibidem.*

Comisiunea Interimară Focșani a luat în discuție, în ședința din 8 februarie 1926, Adresa nr. 156 a prefectului de Putna, precum și solicitarea președintelui Comitetului Județean Putna al Societății „*Mormintele Eroilor*” și a decis:

*„Asupra cererilor de ajutor prevăzute mai sus, se va aviza de comisiunea interimară la închiderea exercițiului 1925 și repartizarea excedentului ales pe seama aceluși buget”*³⁹

În cadrul ședinței din 22 martie 1926 a Comisiunii Interimare, la punctul 20 „*Dl. Președinte comunică Comisiunii că dl. General Lișcu, comandantul Diviziei VI-a dimpreună cu dl. Prefect al Județului, au intervenit din nou a se da un ajutor din bugetul comunei pentru construirea unui mausoleu, în care să se adune osemintele tuturor eroilor îngropați în cimitirele din Focșani.*

Comisiunea

Având în vedere cele arătate și ținând seamă că în bugetul comunei pe exercițiul curent nu este înscris un fond special pentru această lucrare, iar creditul disponibil pentru deschidere de credite suplimentare și extraordinare, alocat în bugetul pe exercițiul în curs la articolul 122, urmează să servească pentru acoperirea cheltuielilor strict necesare, cari cad în sarcina comunei până la 31 Decembrie a.c.

Decide

*Menține deciziunea luată de comisiunea interimară, prin procesul verbal nr. 4, punctul 7 din ședința de la 8 Februarie 1926, iar asupra acestei chestiuni să se avizeze după închiderea exercițiului 1925”*⁴⁰

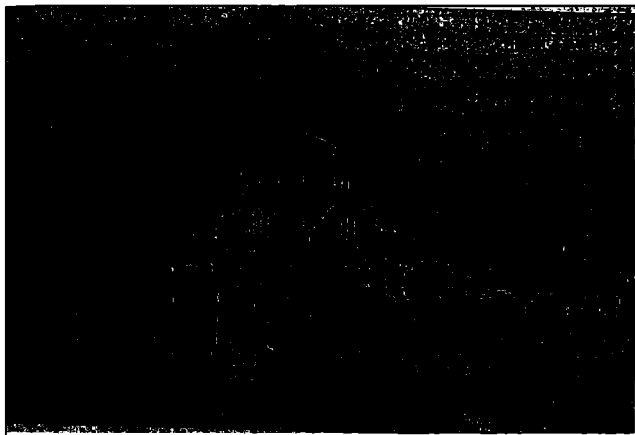
La 1 aprilie 1926, Toma Lișcu a fost avansat la gradul de general de divizie și „*trecut în elementul rezervei pentru limită de vârstă*” (Înalt Decret nr. 880 / 926), iar la 1 ianuarie 1934 a fost trecut în retragere pentru limită de vârstă (Înalt Decret nr. 635 / 934).

---

³⁹ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 3.

Ministerul Sănătății și Ocrotirii Sociale a contribuit la strângerea sumelor necesare continuării lucrărilor la Mausoleul Eroilor din Focșani prin avizarea favorabilă pentru distribuirea de cărți poștale cu imaginea Mausoleului.

reprezintă proiectul de criptă pentru osemintele eroilor ce se va construi în acest oraș am constatat că sunt în număr de 400.000”⁴².

Cele 400.000 cărți poștale erau însoțite de o Adresă prin care Prefecturii Putna i se solicita ca „sumele încasate de Dvs. vă rugăm a le trimite acestui Comitet, la Comandamentul Diviziei 6 - a (serviciul intendență) care vă va elibera recipisă de primire.

Odată cu aceasta vă rugăm să dispuneți ca din numărul de cărți poștale arătate mai sus, să putem avea până la 15 Noembrie a. c.

⁴¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 53 / 1926, f. 71.

⁴² *Ibidem*, f. 79.

cel puțin costul a 100.000 cărți poștale pentru a putea face față și plăților pentru materialele luate pe credit și care au fost întrebuințate la ridicarea Mausoleului în campania de lucru a acestui an”⁴³.

Prefectul de Putna a apelat și la prefecturile județelor Râmnicu Sărat, Bacău și Olt să vândă câte 100.000 de cărți poștale (primele două), respectiv, 50.000 bucăți.

În Adresa care însoțea cărțile poștale se amintea și se menționa că: „*Pe meleagurile județului Putna, teatrul de operațiuni al războiului pentru îndeplinirea visului secular au căzut cu zecile de mii dintre cei mai buni copii ai țării noastre.*

Rămășițele lor pământești se odihnesc răzlețe peste tot cuprinsul județului și n-au la căpătâi nici crucea creștină care să însemne locul unde a căzut și unde se află aceste sfinte rămășițe ale vitejilor și martirilor noștri.

Societatea Mormintele Eroilor căzuți în războiu, Comitetul Județean Putna dintr-un nobil simțământ de pietate și recunoștință față de cei jertșiți pentru țară s'a gândit să adune toate osemintele vitejilor și să le așeze într-un mausoleu în marginea de miazăzi a orașului Focșani, lucrare care în parte este făcută și din puținul ce ar mai primi prin vinderea cărților [poștale] tipărite în acest scop ar putea sfârși această operă de elementară obligație față de frații noștri pentru patrie”⁴⁴.

Prefectura Județului Râmnicu Sărat a comunicat, la 11 noiembrie 1926, că nu poate vinde decât 1. 000 de cărți poștale din cele 100. 000 permise⁴⁵

Comitetul Județean Putna al Societății „*Mormintele Eroilor căzuți în războiu*” menționa într-o altă Adresă către Prefectură: „*În urma marelui războiu pentru întregirea Neamului, pe suprafața întregii Țări și în special acea a județului Putna, Bacău și Râmnicu Sărat unde timp de un an și jumătate, a fost frontul de luptă, au rămas*

---

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem, f. 79.

⁴⁵ Ibidem, f. 83.

presărate un număr foarte mare de morminte și cimitire în care au fost depuse rămășițele pământești ale Eroilor: români, aliați și vrăjmași care au luptat pe acest front. Cum paza și îngrijirea acestor sute de cimitire se făcea cu foarte multă greutate din cauza numărului lor prea mare, Comitetul Central al Societății « Mormintele Eroilor căzuți în război » a luat hotărârea a reduce numărul acestor morminte izolate, grupuri de morminte și cimitire la câteva « Cimitire de onoare » în care să se înhumeze definitiv un număr cât mai mare de eroi. În anul 1921, Comitetul Central a hotărât ca un asemenea « cimitir de onoare » să se facă în Focșani, pe terenul fostei tabere a Regimentului 10 Putna”⁴⁶.

În acest cimitir trebuiau înhimate osemintele aduse din 24 de comune: 14 din județul Putna (Focșani, Jariștea, Vărsătura, Odobești, Mera, Broșteni, Vârteșcoiu, Pășești, Câmpineanca, Jorăști, Mircești, Suraia, Răstoaca și Vulturul) și zece din fostul județ Râmnicu – Sărat (Dălhăuți, Cârligele, Cotești, Urechești, Popești, Golești, Slobozia Ciorăști, Gologanu, Mândrești și Hângulești). Din cauză că ar fi ocupat o suprafață prea mare, Comitetul Județean Putna „a luat inițiativa încă din vara anului 1925, a ridica un mausoleu așa după cum arată schișa de pe cartea poștală alăturată.

Până în prezent s-a executat lucrarea în beton armat până la nivelul bolților și nădăjduim că în campania de lucru a anului viitor (1927), ca să fie complet terminată și să primească o parte din oseminte”⁴⁷

Cum valoarea totală a acestei lucrări se ridică la o sumă destul de mare și cum pe de altă parte în prezent, Comitetul Județean Putna al Societății „Mormintele Eroilor căzuți în războiu” a epuizat absolut toate fondurile, pentru a continua această înălțătoare operă;

Apelăm la sprijinul Dvs...”⁴⁸.

⁴⁶ Ibidem, f. 72.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

Adresa se încheia cu exprimarea speranței „ că și Dvs. veți aprecia la fel utilitatea acestei opere de:

Comemorare a celor morți pentru patrie

Înălțare sufletească pentru generațiile viitoare”⁴⁹

Alăturat Adresei s-a trimis și un număr de cărți poștale care se doreau a fi vândute cât mai repede întrucât era nevoie de acești bani pentru continuarea construcției.

După plecarea generalului Lișcu, președinte al Comitetului Județean Putna al Societății „*Mormintele Eroilor căzuți în războiu*” a devenit generalul Constantin Ștefănescu Amza⁵⁰ În vederea străngerii

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ **Constantin Ștefănescu Amza** (23 iulie 1875 - 13 februarie 1964). După absolvirea Școlii Fiilor de Militari din Iași (1894), urmează, la București, Școala de Artilerie și Geniu (1894 – 1896) și Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu (1897 – 1899). Lucrează apoi la Institutul Geografic al Armatei. Se înscrie la Școala Superioară de Război (1907 – 1909), completată cu studii de Stat – Major de Geniu (1910 – 1911), după care este numit profesor la Școala de Artilerie și Geniu. Ca maior, Ștefănescu Amza face Campania din Bulgaria (1913). În cursul Războiului de Întregire, acționează ca: șef de Stat – Major al mai multor unități și al Corpului 1 armată (august 1917); șef al Secției Operațiunilor din Marelui Stat Major (mai 1918). Înaintat general de Brigadă (30 martie 1919), este numit secretar general al Ministerului Războiului (1920 – 1922). Este socotit întemeietorul Muzeului Militar Național, înființat prin Decretul nr. 6.064 / 18 decembrie 1923 semnat de regele Ferdinand I, deoarece a fost primul director al acestuia. Profesor la Școala Superioară de Război, general de Divizie (31 martie 1929) și inspector general al Geniului în Ministerul Războiului. Deputat din 1931. Ministru al Armatei (18 aprilie 1931 – 5 iunie 1932) în guvernul Nicolae Iorga. Ministrul Apărării Naționale (6 iunie – 10 august 1932) în guvernul Alexandru Vaida Voievod, după care devine inspector general de Armată (până în august 1936, când este pensionat). Membru al Consiliului de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune (25 ianuarie 1937) și președintele acesteia (2 aprilie 1937 – 29 martie 1940). Este numit senator de regele Carol al II-lea 362

fondurilor pentru continuarea lucrărilor la Mausoleul Eroilor din Focșani, noul președinte al Societății s-a dovedit a fi destul de activ în a organiza baluri de binefacere, distribuire de cărți poștale și insigne, chete publice etc.

La 2 noiembrie 1926, Prefectura Județului Putna a solicitat Companiei de Jandarmi a Județului Putna (Adresa nr. 18. 239) să vândă populației din județ 100. 000 cărți poștale ilustrate în scopul de a aduna fondurile necesare construirii Mausoleului din Focșani. Jandarmeria din Putna nu putea să vândă aceste cărți poștale fără autorizația Ministerului de Interne și, de aceea, generalul Ștefănescu Amza ruga prefectul, la 21 ianuarie 1927, să o ceară, după care urma să decidă ⁵¹.

Prefectura nu a obținut această aprobare și a transmis comandantului Companiei de Jandarmi Putna să trimită cărțile poștale primăriilor din județ spre distribuie ⁵².

O nouă întrunire a Comitetului Județean Putna a avut loc la 17 februarie 1927, având la ordinea de zi alegerea de noi membri în locul celor plecați și discutarea stadiului lucrărilor executate la Mausoleu în anul precedent. Ca de obicei, prefectul a fost invitat, ca membru în acest Comitet ⁵³.

Prin fonograma din 24 februarie 1927, Prefectura Putna cerea pretorilor să trimită un delegat pentru ridicarea unui număr de cărți poștale ce urmau să fie vândute în comunele din plasa respectivă ⁵⁴.

(5 iunie 1939). Vezi Ion Mamina, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1916 – 1938)*, Casa de Editură, Presă și Impresariat Silex, București, 1996, p. 241; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 101, 104.

⁵¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 63 / 1927, f. 2.

⁵² *Ibidem*, f. 3.

⁵³ *Ibidem*, f. 5.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 8.

Locotenent - colonelul Stere Costescu ⁵⁵, prefectul de Putna – insista la 17 martie 1927 ca pretorii să „*accelezeze*” vânzarea cărților poștale „*fiind multe plăși de făcut*” ⁵⁶

Comitetul Județean Putna al Societății „*Mormintele Eroilor căzuți în război*” a luat inițiativa organizării unui bal care urma să aibă loc în ziua de 26 martie 1927, în sala Teatrului Comunal „*Maior Gheorghe Pastia*”. Prefectul a fost invitat în ziua de 22 martie, la ora 18 ⁰⁰, la întrunirea care avea loc în sala Cercului Militar „*când se va face programul de lucru în vederea reușitei balului ce comitetul intenționează a da, în ziua mai sus arătată*” ⁵⁷

De altfel, prefectul era invitat la toate ședințele Comitetului, mai ales că urmau să se „*discute unele chestiuni în legătură cu lucrările executate în acest an la Mausoleul – Osuar Focșani*” ⁵⁸.

Balul din ziua de 26 martie 1927 a putut fi organizat datorită concursului binevoitor al unui grup de doamne din Focșani, precum și a organelor administrative din oraș. Generalul Ștefănescu Amza a solicitat ajutorul primarului Nicolae Al. Constantinescu ⁵⁹: „*Având în vedere scopul înălțător ce se urmărește, Comitetul Județean putna apelează la binevoitorul Dvs. sprijin, rugându-vă să binevoiți a dispune să se răspândească prin organele dvs. nr. de bilete arătat pe contrapagină, care vi se trimite alăturat.*

Cu deplină încredere așteptăm ca fiecare cetățean să-și dea obolul său pentru complecta înfăptuire a acestui monument ce-l

---

⁵⁵ Locotenent – colonelul Stere Costescu a fost prefect al Putnei în perioada noiembrie 1926 – 1927 (Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 494).

⁵⁶ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 63 / 1927, f. 8.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 1.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 5.

⁵⁹ Nicolae Al. Constantinescu. Primar al Focșanilor între 19 aprilie 1926 – 28 octombrie 1927, 2 ianuarie – 31 mai 1931 și 11 iunie 1932 – 5 decembrie 1933 (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 – 1937 în Cronica Vrancei*, vol. III, Coordonator Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 221).

*ridicăm în acest oraș în semn de pioasă recunoștință pentru Eroii Neamului”*⁶⁰

Rezoluția primarului: „Se vor distribui limitele posibilităților”⁶¹.

La acest bal au fost invitați să participe toți focșănenii de seamă: prefectul, comandantul Diviziei a 6-a, șeful Magistraturii, parlamentarii județului, membrii Baroului, ofițerii superiori și comandanții regimentelor din Garnizoana Focșani, instituțiile administrative: Primăria și Consiliul Județean, unitățile școlare: Liceul „Unirea”, Școala Secundară de Fete și Școala Normală, medicul primar al județului, medicul orașului, medicul veterinar al județului și orașului, inginerul județului, clerul, Societățile: „Orfanii de Război”, „Crucea Roșie”, „Principele Mircea”, Școlile: Profesională de Stat, a Doamnelor, Superioară de Comerț și de Meserii, Camera de Comerț, Spitalul Județean, Camera Agricolă, Inspectoratul și Revizoratul Școlar, Societatea Invalizii și Văduvele de Război, Spitalul „Profetul Samoil”, Stația C. F. R., Vama, familia Pastia, Liga Culturală, Oficiul Poștal, funcționarii Prefecturii, consilierii, prim – procurorul și procurorul, judecătorul de instrucție și judecătorul – președinte, inspectorul financiar, administratorul financiar, Camera Agricolă, Ocolul Silvic (inspectorul și șefii de ocol), filiala Băncii naționale, Corporația Meseriașilor, Societatea Demobilizaților, Grădinile de Copii, Orfelinatul de Surdo – Muți etc.⁶².

Cu toate că fusese invitată crema societății focșănene, încasările au fost modeste. Astfel, Primăria Focșani a reușit să vândă bilete doar în valoare de 2.380 de lei⁶³

Prefectura Putna a reușit să vândă 130 de bilete, iar 60 le-a returnat. Suma predată a fost de 2. 600 lei, iar 1. 000 lei care

⁶⁰ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 90 / 1927, f. 56.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 63 / 1927, f. 37 – 38 verso.

⁶³ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 90 / 1927, f. 68 verso.

reprezentau plata unei loje de la teatru, urma să fie trimisă ulterior ⁶⁴ Pretura Plasei Adjud a contribuit cu suma de 280 lei (14 bilete) ⁶⁵ Pretoratul Plasei Mărășești a returnat Prefecturii Putna toate biletele primite ⁶⁶. În Odobești nu s-a vândut niciun bilet pentru balul de binefacere din 26 martie 1927, deoarece „*avea loc o serbare prin care se viza strângerea banilor necesari refacerii Școlii de Fete*” ⁶⁷

Primăria Comunei Păulești informa Prefectura Putna că nu s-au putut vinde bilete, deși au existat bune intenții din partea autorităților comunale: „... și după toată stăruința depusă atât de noi cât și de ceilalți funcționari și chiar și de membrii din Consiliul Comunal, toate ne-au fost în zadar; motivul este că locuitorii în această regiune fiind săraci cu desăvârșire, ne având bieții oameni cu ce plăti nici dările directe către Stat, Județ și Comună, ne răspund că nu au cu ce plăti și să-i lăsăm în pace” ⁶⁸.

În Plasa Gârlele s-au strâns 280 lei din vânzarea a 24 bilete ⁶⁹

Fonduri s-au strâns și din vânzarea cărților poștale, dar sumele erau mult prea mici în comparație cu cheltuielile pe care le ridica construirea Mausoleului.

Fonograma prefectului din 21 mai 1927 către pretori și primarii orașelor cerea ca „*În ziua de 2 iunie (Ziua Eroilor) veți lua măsuri ca în toate comunele să se răspândească insigne și face chete în fondul Societății Mormintele Eroilor.*

Cu această ocazie pretoratele vor mai lua măsuri să se răspândească și cărțile poștale ce au comunele pentru mausoleul din Focșani” ⁷⁰.

---

⁶⁴ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 63 / 1927, f. 14 – 14 verso.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 15.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 17.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 16.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 18.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 19.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 29.

Pretura Mărășești trimitea Prefecturii Putna, la 30 iunie 1927, suma de 700 lei, rezultată din vânzarea a 140^e cărți poștale ⁷¹. La 23 iunie, Plasa Sascut contribuia la efortul financiar cu 305 lei ⁷². Satele Clipicești, Irești, Vidra, Tichiriș, Găuri, Vizantea, Câmpuri și Răcoasa din Plasa Vidra au strâns suma de 1. 430 lei ⁷³. Alte comune au strâns bani pentru sporirea fondurilor „*Societății Mormintelor Eroilor Căzuți în Război*”: Vărsătura – 239 lei, Jariștea – 207 lei și Tulnici – 34 lei ⁷⁴. Primăria Comunei Suraia a strâns 420 lei din vânzarea a 84 de cărți poștale ⁷⁵.

Plasa Mărășești s-a dovedit a fi cea mai eficientă în vânzarea cărților poștale.

La 3 noiembrie 1927, a depus 1.970 lei rezultați din vânzarea a 394 de cărți poștale, iar în intervalul mai – noiembrie, vânduse 856 de cărți poștale, care însumau 4. 280 lei ⁷⁶.

Din Plasa Zăbrăuți s-au depus 2.500 lei la 3 septembrie 1927 și 1. 050 lei la 14 decembrie 1927 ⁷⁷.

Vânzarea cărților poștale a continuat pe toată durata anului 1928. Prefectura Putna primea, la 6 februarie 1928, suma de 5.435 lei, din partea Plasei Zăbrăuți ⁷⁸.

Orașul Panciu și comunele Bătinești, Țifești, Crucea de Jos, Crucea de Sus, Străoane de Jos, Străoane de Sus, Fitionești, Mănăstioara, Movilița, Diocheți au cumpărat 1.087 cărți poștale în valoare de 5.435 lei ⁷⁹.

---

⁷¹ *Ibidem*, f. 85.

⁷² *Ibidem*, f. 83 – 84.

⁷³ *Ibidem*, f. 81.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 80.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 90 – 90 verso.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 92 – 93.

⁷⁷ *Ibidem*, dosar nr. 59 / 1928, f. 3 – 4.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 10.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 12.

Comunele din Plasa Zăbala (Herăstrău, Năruja, Nereju, Nistorești, Paltin, Poiana, Reghiu, Spulber și Văsui) au cumpărat cărți poștale în valoare de 10.090 lei⁸⁰

În luna noiembrie 1928, în Plasa Adjud s-au vândut 976 cărți poștale în valoare de 4.880 lei⁸¹. Plasa Mărășești s-a dovedit și acum a fi activă și, în octombrie 1928, depunea 4.280 lei încasați pentru cele 856 cărți poștale vândute⁸². O situație specială a fost constatată în Plasa Milcov (Odoboești). S-au vândut 636 de cărți poștale și s-au încasat 3.180 lei. Predarea banilor către Prefectură întârzia din cauza ultimilor doi pretori care și-au însușit o parte din bani: 1.185, respectiv, 225 lei⁸³. La sfârșitul lunii octombrie 1928, unul din ei ajunsese pretor la Plasa Bolintin, județul Ilfov, iar celălalt pretor în județul Teleorman. Prefectura Putna a informat cele două instituții administrative similare și le-a rugat să determine pe cei doi funcționari să restituie banii⁸⁴

La Plasa Mărășești lucrurile au decurs normal: 1.116 cărți poștale vândute și încasări de 5.580 lei⁸⁵

În schimb, Compania de Jandarmi Putna a returnat Prefecturii Putna, la 13 octombrie 1928, toate cele 100.000 cărți poștale cu mausoleul din Focșani primite în anul 1926: „... *Am onoare a raporta că aceste cărți poștale s-au dat înapoi Prefecturii Putna, întrucât șefii de post și secții erau opriți de Comandamentul Corpului de Jandarmi de a vinde cărți poștale*”⁸⁶.

În ziua de 26 aprilie 1928 a fost organizat un mare concert simfonic în sala Teatrului „*Maior Gheorghe Pastia*” pentru strângerea de fonduri „*necesare la terminarea construcției Mausoleului – Osuar*”

---

⁸⁰ *Ibidem*, f. 139.

⁸¹ *Ibidem*, f. 152.

⁸² *Ibidem*, f. 154.

⁸³ *Ibidem*, f. 157.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 157 verso.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 159.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 149.

din Focșani”⁸⁷ Prefectul a trimis bilete tuturor preturilor și polițiilor din județ, cu precizarea ca sumele încasate să fie trimise la Prefectură împreună cu biletele nevândute. Pretura Plasei Sascut a reușit ca în perioada aprilie – 1 noiembrie 1928 să vândă 66 bilete, reușind să strângă suma de 1.320 lei⁸⁸

Lucrările pentru terminarea Mausoleului – Osuar s-au desfășurat în salturi, ceea ce a condus la degradarea construcției până în 1929. Este extrem de relevant apelul din 31 iulie 1929, pe care Comitetul Județean Putna al Societății „Cultul Eroilor”, l-a adresat primarului Focșanilor, Vasile C. Antonescu⁸⁹: „Comitetul Județean Putna al Societății « Cultul Eroilor » a luat încă din anul 1925 laudabila inițiativă de a construi în acest Oraș un Mausoleu Osuar pentru a se depune osemintele tuturor eroilor jertfiți pentru patrie, Focșăneni și Putneni cari au murit chiar în această regiune și cu al căror sacrificiu ne-au dat frumoasa Românie de astăzi.

Inițiatorii înfăptuirii acestei grandioase opere au căutat ca monumentul să fie demn de bravura acestor eroi.

S-a muncit și s-au strâns aproape un milion lei care s-a cheltuit ajungându-se cu lucrarea brută până la acoperiș.

Însă din cauza lipsei de fonduri, lucrarea stagnează de 2 ani de zile și s-ar năruia dacă în anul acesta nu se va putea face cel puțin acoperișul.

În prezent, din buna voință a centralei acestei Societăți ni s-au acordat pentru anul acesta suma de lei 150.000, pentru reînceperea lucrărilor, din care nu ni s-au trimis însă decât 50.000 lei, dar această sumă fiind prea mică întrucât lucrările de betonaj pentru acoperire necesită în minim suma de lei 250.000.

---

⁸⁷ *Ibidem*, f. 59.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 132.

⁸⁹ Vasile C. Antonescu. Primar al Focșanilor între 28 octombrie 1927 – 6 mai 1929 și 6 mai 1929 – 2 ianuarie 1931 (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *op. cit.*, p. 221).

Pentru care cu onoare vă rugăm să binevoiți a aproba să se pună la dispoziția acestei societăți Grădina Publică a Orașului în 2 zile consecutive spre a se da o chermeză, cu al cărui rezultat material să se poată mări fondul de construcție, cel puțin pentru acoperire.

De altfel, D-voastră, care faceți parte din Consiliul acestei Societăți cunoașteți perfect chestiunea și ar fi un punct de onoare ca Primăria să ajute această operă de pe urma căreia Orașul s-ar înzestra cu un monument de artă și de cinste pentru posteritate.

Cu această ocaziune vă aducem la cunoștință că atât Onor Ministerul Ocrotirilor Sociale și al Muncii *, precum și Direcțiunea Generală a Poștelor ne-au acordat binevoitorul Domniilor Lor concurs; primul dându-ne autorizație vânzării a 350.000 cărți poștale ce le avem în depozit și a căror autorizare de vânzare fusese expirată încă dela 1 Septembrie 1927, iar cea de a doua a aprobat francarea acestor cărți poștale în loc de 3 lei cu 1 leu.

În speranța că apelul nostru va avea răsunet în sentimentele D-voastră de bun Român și ne veți onora cu concursul Dvoastră prețios, vă rugăm a primi deosebita noastră considerațiune”⁹⁰

Rezoluția primarului nu lăsa loc nici măcar de speranțe: „Dosar. Nu se aprobă cererea, conform hotărârii consiliului No [indescifrabil] p. 4, ședința de la 3 iulie 1926”⁹¹.

---

* Ministerul Muncii și Ocrotirilor Sociale a fost înființat la 29 martie 1920, în timpul guvernului prezidat de generalul Alexandru Averescu (13 martie 1920 13 decembrie 1921) și avea menirea de a asigura „echilibrul social” (Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 38). În conformitate cu Ordinele nr. 5.770, 7.220 și 9.282 ale acestui Minister, orice organizare de baluri, serate, ceaiuri dansante cu plată, chete, listă subscripții și orice apel ce s-ar face la subscripția publică trebuiau să aibă aprobarea sa. Cei interesați să obțină autorizație trebuiau să facă cerere din vreme la Prefectură, după care se intervenea la Ministerul în cauză (S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 65 / 1921, f. 7).

⁹⁰ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 97 / 1929, f. 64 – 64 verso.

⁹¹ *Ibidem*, f. 64.

Din acest apel rezultă cum nu se poate mai clar că lucrările la ridicarea Mausoleului – Osuar au început în anul 1925, precizare necesară în condițiile în care în unele lucrări editate până în prezent se menționează date diferite. Așadar, s-a lucrat între anii 1925 – 1927 și în următorii doi ani (1927 – 1929), lucrările au continuat sporadic din cauza lipsei de fonduri.

Un sprijin în strângerea fondurilor necesare terminării lucrărilor la Mausoleul – Osuar a venit din partea Direcțiunii Generale a Asistenței Sociale din cadrul Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale, care a comunicat Comitetului Județean „Cultul Eroilor” următoarele:

„Am onoare a vă face cunoscut că în conformitate cu art. 1 din legea pentru reglementarea și controlul apelurilor la contribuția benevolă a publicului, publicată în Monitorul Oficial nr ^o = 51 din 8 iunie 1923, am autorizat Comitetul Județean « Cultul Eroilor » din Județul Putna să strângă sumele necesare în scopul ridicării unui mausoleu prin 350.000 cărămizi a 3 lei bucata, care vor circula în cuprinsul întregii țări timp de un an, adică până la 15 august 1930.

Cărămizile se vor viza de un delegat al Prefecturii Jud. Putna, în conformitate cu legea și regulamentul pentru reglementarea apelurilor la contribuția benevolă a publicului.

La expirarea termenului acordat, cotoarele cărămizilor vândute și cărămizile nevândute se vor aduce la acea Prefectură, unde se va constata rezultatul bănesc printr-un proces verbal încheiat în dublu exemplar, din care unul se va înainta Ministerului, ținând seamă că la neurmărire contravenienței vor avea să suporte aplicarea sancțiunilor prevăzute în legea mai sus specificată.

Autorizarea se dă sub rezerva înaintării unui proces – verbal încheiat la prefectura respectivă prin care să se constate rezultatul bănesc obținut prin colecta autorizată cu ordinul No. 43.592 / 1926”⁹²

---

⁹² S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 53 / 1929, f. 108.

Adunarea generală a membrilor Societății „Cultul Eroilor” a avut loc în ziua de 30 iulie 1929 și la ea au participat primarul Focșanilor și un reprezentant al Prefecturii. S-a hotărât continuarea lucrărilor la Mausoleul Osuar din Focșani. La 6 septembrie 1929, generalul Alexandru Pestrițu, președintele Societății „Cultul Eroilor” - Filiala Putna, s-a adresat prefectului cu rugămintea de „a primi un număr de 5.000 (cinci mii) cărți poștale ilustrate, reprezentând Mausoleul ce se ridică, spre a fi distribuite de către Biroul Populației al orașului Focșani, în schimbul sumei de lei 5 bucata, cu ocazia vizei biletelor de identitate în octombrie – decembrie a. c.

Nădăjduiesc că această contribuție nu va apare ca o povară pe populația orașului, ci din contră să servească ca o pildă vie de soliditudine a viitorilor ostași, pentru Eroii Putneni, având mândria că și ei pot ajuta cu obolul lor la imortalizarea celor ce și-au dat viața pentru înfăptuirea României Mari”⁹³

Chestorul Poliției Focșani a primit ordin de la prefect ca un ofițer de poliție să se prezinte în ziua de 3 septembrie 1929 la maiorul Ion Dumitru, de la Divizia a 6-a, cu sigiliul Prefecturii spre a-l aplica pe cărțile poștale destinate vânzării publice pentru terminarea Mausoleului din localitate⁹⁴.

Prefectul i-a comunicat generalului Alexandru Pestrițu că un număr de 7. 000 exemplare cărți poștale ilustrate reprezentând Mausoleul Osuar au fost predate chestorului Poliției Focșani, din care 5. 000 se vor vinde de către Biroul Populației și 2. 000 cu ocazia vizei biletelor de vite⁹⁵.

La 17 septembrie 1929, prefectul era invitat în ziua următoare, la ora 10 a. m., la Comandamentul Diviziei a 6-a, unde avea loc licitația pentru darea în antrepriză a lucrărilor la Mausoleul – Osuar, în conformitate cu hotărârea adunării generale din 30 iulie⁹⁶

---

⁹³ *Ibidem*, f. 111.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 110.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 112.

⁹⁶ *Ibidem*, f. 109.

Către sfârșitul anului 1929, sub patronajul generalului Alexandru Pestrițu, comandantul Diviziei a 6-a și președintele Filialei Putna a Societății „Cultul Eroilor”, a avut loc un concert vocal și instrumental, miercuri, 27 noiembrie, la Teatrul Comunal, în scopul „terminării Mausoleului din Focșani”⁹⁷

Prefectura a trimis o adresă – tip către Liceul „Unirea”, Liceul de Fete, Școala Profesională de Stat și Școala Comercială:

„Având în vedere scopul nobil ce se urmărește, rugăm stăruitor să bine voiți a dispune vânzarea acestor bilete printre elevii acelei școli.

Atât la balcoane, cât și la galerii nu vor fi admiși decât elevi de școală.

Deși prețul e destul de modest, totuși pentru elevi s-a mai admis o reducere de încă 50 % asupra prețului fixat”⁹⁸.

De Crăciun s-a încercat organizarea unui bal însă „cele două carnete cu 50 bilete de bal s-a[u] dat în primirea d-lui Locotenent I. Nicolau întrucât, deși s-au încercat a se vinde s-au întâlnit pretutindeni refuzuri categorice din partea publicului focșănean”⁹⁹

Un nou demers al generalului Alexandru Pestrițu a fost făcut către primarul Alexandru C. Alevra¹⁰⁰ la 14 noiembrie 1929:

„ Cu onoare vă rugăm a propune în Consiliul Comunal, dacă și Dv. apreciați, să se prevadă în bugetul anului 1930, o sumă (100. 000) lei care să fie destinată pentru lucrările Mausoleului Osuar din Focșani”¹⁰¹. Suma urma să fie înaintată pe adresa: Societatea „Cultul Eroilor”, Filiala Putna, la Comandamentul Diviziei a 6-a.

⁹⁷ Ibidem, f. 140.

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ Ibidem, f. 154.

¹⁰⁰ Alexandru C. Alevra. Primar în perioada 6 mai 1929 – 2 ianuarie 1931. (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, op. cit., p. 221).

¹⁰¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 97 / 1929, f. 100.

De data aceasta, rezoluția primarului a fost favorabilă:
„Se va avea în vedere la întocmirea bugetului. Buget 1930”¹⁰².

La 10 decembrie 1929 s-a încheiat un Proces – verbal de recepție provizorie a lucrărilor executate în campania anului curent:
„Subsemnații inginer șef C. Iosipescu, șeful Serviciului de Poduri și Șosele Putna și I. Maican, conductor principal în același serviciu însoțiți fiind de d-nii membrii din comitetul de construcție al mausoleului din Focșani mai jos semnați, cum și dl. antreprenor Gavrilă Petrescu am mers la mausoleul Focșani pentru recepționarea lucrărilor executate în campania anului curent în baza devizului întocmit de serviciu, lucrări care constau în executarea din beton armat a 6 sferturi de cupolă și din 2 cupole $\frac{1}{2}$ sferă tencuite cu ciment sclivisit cum și executarea planșeului dintre marginea bolților și pereți toate prevăzute în deviz”¹⁰³

Am constatat cele ce urmează:

În ziua de 7 noiembrie a. c. mergând comitetul la fața locului a hotărât continuarea lucrărilor similare celor prevăzute în deviz ca fiind strict necesare pentru asigurarea lucrărilor executate și în înțelegere cu antrepriza s-a stabilit executarea lor tot cu prețurile în deviz. Aceste lucrări sunt:

- a) executarea boltei de la mijlocul bisericii*
- b) înălțarea pereților în dreptul cupolelor*
- c) completarea peretelului la intrarea în față;*
- d) astupatul cu zidările de cărămidă al nișelor*
- e) 2 cruci de beton cu postamentul lor pe cupolele laterale și ele sunt trecute în situația definitivă care însoțește acest proces verbal de recepție provizorie.*

Totalul lucrărilor executate de antrepriză atât în baza devizului cât și a lucrărilor dispuse ulterior se ridică la suma de lei

---

¹⁰² *Ibidem.*

¹⁰³ Arhivele Militare Române (în continuare se va cita: A. M. R.), fond Microfilme, rola F II 6. 303, cd. 484.

194. 774 din care scăzând 6 % garanție de întreținere – 11. 686; rest de plată – 183. 088.

Lucrările fiind executate în bune condiții se declară făcută recepția provizorie urmând a se achita antreprizei suma cuvenită și eliberarea garanției depusă la licitație” ¹⁰⁴.

Recepția definitivă a lucrărilor executate în campania anului 1929 s-a făcut la 7 decembrie 1930: „Subsemnații generali Pestrișu și Costescu, colonei Muscalu, Negutz, Bordescu, Cociaș, lt. – col. Nicolau Al., Georgescu N., Ionescu D., intendent cpt. Vasiliu, cpt. Petrescu Gh., administrator Corpaci Vasile, slt. guard geniu Chirișoiu și mr. Dumitriu, membri ai Societății C[ultul] E[roilor] Filiala Putna, mergând la construcția mausoleului din Focșani, față fiind dl. arhitect Balosin autor al proiectului și diriginte al executării lucrării și d-nul antreprenor Gavrilă Petrescu, am constatat că lucrările executate în campania anului 1929 de dl. Gavrilă Petrescu la mausoleul Focșani, au fost bine executate și bine întreținute și în consecință se declară făcută recepția definitivă a lor, urmând a i se elibera d-nului antreprenor garanția de întreținere de 6 % reținută prin situația definitivă.

Pentru care s-a încheiat prezentul proces verbal de recepție definitivă” ¹⁰⁵

Președintele Comitetului Societății „Cultul Eroilor” – Filiala Putna era informat, la 5 martie 1931, de către șeful Serviciului Focșani din cadrul Casei Autonome a Drumurilor de Stat că, la solicitarea antreprenorului Gavrilă Petrescu privind întocmirea actelor de recepție definitivă a lucrărilor executate de el la construcția Mausoleului Focșani în campania anului 1929: „s-a constatat și starea lucrărilor executate de d-nul Gavrilă Petrescu și găsindu-se că s-au comportat bine și au fost bine întreținute, s-a întocmit alăturatul proces verbal

¹⁰⁴ Ibidem, cd. 485.

¹⁰⁵ Ibidem, rola F II 6. 316, cd. 450 – 451.

de recepție definitivă, urmând a i se elibera d-nului antreprenor garanția de întreținere”¹⁰⁶

În seara zilei de 30 aprilie 1930, în sala Hotelului „Bristol” din Focșani s-a organizat un bal pentru strângerea de fonduri în folosul Mausoleului Osuar din Focșani, în urma căruia s-au obținut:

„a) Venituri

Rezultat din bilete vândute:

62 a 100 lei – 6. 200

275 a 50 lei – 13. 150

De la garderobă – 261

Ruleta – 280

Confete – 109

Total general venituri lei – 20. 425

b) Cheltuieli

- taxa spectacol la ad-ția financiară – 1. 793

- factura afișe și bilete – 800

- diferite cheltuieli – 397

Total general cheltuieli lei – 2. 990

Rămâne beneficiu neto de la balul din 25 aprilie 1930 lei – 17. 435

Drept pentru care am încheiat prezentul proces verbal”¹⁰⁷.

Comitetul Societății „Cultul Eroilor” – Filiala Putna a organizat în ziua de 22 iunie 1930 pe stadionul „ONEF” din Focșani o serbare sportivă civilo – militară în același scop: strângerea de fonduri în folosul Mausoleului Osuar:

„a) venituri: rezultat din bilete vândute

167 a 30 lei 5. 010

289 a 20 lei 5. 780

676 a 5 lei 3. 310

Total 14. 170

Din vânzarea programe lei 727

¹⁰⁶ Ibidem, cd. 449.

¹⁰⁷ Ibidem, rola F II 6. 303, cd. 502.

<i>Intrare cu tabel trupă bat .....</i>	<i>305</i>
<i>5 ad-tiv (61 oameni .....lei)</i>	
<i>Total general venit</i>	<i>15. 202</i>
<i>b) cheltuieli</i>	
<i>Taxă spectacol ad-ția financiară .....</i>	<i>709</i>
<i>Afișaj .....</i>	<i>80</i>
<i>Chirie scaune .....</i>	<i>280</i>
<i>Factură Magaz. Dumitrescu .....</i>	<i>790</i>
<i>Notă cheltuieli mărunte .....</i>	<i>54</i>
<i>Factură librăria Bogdan ațișe .....</i>	<i>2.150</i>
<i>Total general de cheltuieli lei .....</i>	<i>4.063</i>

Rămâne beneficiu neto de la serbarea sportivă din 22 iunie 1930 lei 11. 139 care se vor înregistra asupra comitetului.

Drept care am încheiat prezentul proces verbal”¹⁰⁸.

Pe scena Teatrului Comunal „*Maier Gheorghe Pastia*” au continuat spectacolele organizate în scopul strângerii de fonduri pentru construirea Mausoleului Osuar din Focșani. La 29 mai 1930, Societatea „*Cultul Eroilor*” – Filiala Putna a pus în scenă o reprezentație teatrală cu sprijinul unui „*grup de Doamne și Domni din Societatea Focșăneană*”¹⁰⁹

Inițiativa s-a bucurat de succes și spectacolul a fost reluat la 21 iunie 1930, la reușita lui contribuind și Comitetul Doamnelor din Focșani¹¹⁰

O nouă modalitate de a strânge fonduri pentru construcția Mausoleului Focșani a constituit-o vânzarea cruciulișelor „*Cultul Eroilor*”:

„*Subsemnații notați mai jos constatăm prin prezentul proces verbal cele ce urmează:*

¹⁰⁸ *Ibidem*, cd. 264.

¹⁰⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 95 / 1930, f. 108.

¹¹⁰ *Ibidem*, f. 123.

Primind în mod gratuit de la Comitetul Central al Societății „Cultul Eroilor”, prin dl. general Costescu C. 100 cruciulițe Cultul Eroilor a 10 lei bucata și 100 cruciulițe a 20 lei bucata din Focșani, subsemnații am dispus ca să fie vândute benevol pe prețul de mai sus în ziua de 6 ianuarie 1931.

În acest scop s-au încredințat câte 50 cruciulițe a 10 lei și câte 50 cruciulițe a 20 lei d-nei mr. Roman și d-rei Ionescu studentă, care să fie vândute iar sumele să fie adunate în cutii închise și sigilate.

Toate cruciulițele au fost vândute.

Astăzi, 7 ianuarie 1931 deschizând cutiile s-a găsit:

în cutia încredințată d-nei mr. Roman s-a găsit suma de lei 1. 685, iar în cutia încredințată d-rei Ionescu suma de 1.655, adică în total suma de lei 3. 340, care s-a încredințat casierului Societății Cultul Eroilor, Filiala Putna, pentru mărirea fondului Mausoleului Osuar Focșani.

Drept care am încheiat prezentul proces verbal în dublu exemplar”¹¹¹.

În anul 1931, Focșanii se pregăteau pentru organizarea și desfășurarea unui mare eveniment național: Congresul Ligii Culturale, care sărbătorea 40 de ani de activitate și 60 de ani de viață a lui Nicolae Iorga, președintele Ligii Culturale și prim – ministrul țării.

Fixat inițial pentru zilele de 31 mai – 2 iunie 1931 Congresul a fost amânat din motive politice (alegerile parlamentare din 1 – 8 iunie) pentru zilele de 28 – 29 iunie, ca, în final, lucrările lui să se desfășoare duminică, 13 septembrie și luni, 14 septembrie¹¹³.

---

¹¹¹ A. M. R., fond Microfilme, rola F II 6.316, cd. 447.

¹¹² Al. Duță, *Congresul jubiliar al Ligii Culturale în Coordonate culturale vrâncene. Culegere de note și comunicări*, Focșani, 1971, p. 29.

¹¹³ Vezi detalii Horia Dumitrescu, *Congresul Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor de la Focșani (13 – 14 septembrie 1931) în Paradigmele istoriei. Discurs. Metodă. Permanențe. Omagiu profesorului Gh. Buzatu*, Coordonator Stela Cheptea, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2009, vol. I, p. 333 – 362.

Comitetul Filialei Putna a Ligii Culturale ales la 31 iulie 1919 a luat măsuri „pentru încurajarea adunării osemintelor eroilor și pentru îngrijirea mormintelor tuturor eroilor, ceea ce sugerează imediat inimosului român, d. General T. Lișcu, ideia de a ridica pe câmpul de instrucție al garnizoanei un frumos Mausoleu, care sperăm să se inaugureze tot cu ocazia Congresului din acest an al Ligii”¹¹⁴. Ar fi fost un lucru extraordinar dacă Mausoleul din Focșani ar fi fost terminat și inaugurat de Nicolae Iorga. Din păcate, lucrurile nu au stat așa și eforturile pentru procurarea banilor necesari lucrărilor au continuat.

Trupa marelui actor Constantin Tănase a pus în scenă două spectacole de revistă (21 – 22 februarie 1931), încasările urmând să fie cedate Societății „Cultul Eroilor” – Filiala Putna, în vederea continuării lucrărilor la Mausoleu. Generalul Costescu – președintele Filialei – a obținut reduceri și scutiri de taxe atât din partea

¹¹⁴ I. Rădulescu – Râmnic, *Liga Culturală, Secția Focșani, Viața și activitatea ei, în Milcovia. Revistă regională de studii*, Anul II, vol. 1, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, 1931, p. 61.

Administrației Financiare Putna, cât și a Primăriei Orașului Focșani ¹¹⁵

Spre satisfacția și mândria melomanilor din Focșani, la 24 martie 1931, Societatea Filarmonică, „*Cântarea Putnei*” a susținut un concert în folosul Societății „*Cultul Eroilor*” – Filiala Putna pentru a strânge fondurile necesare finalizării lucrărilor la Mausoleul Osuar ¹¹⁶.

La 11 iunie 1931, prefectul Jean Stoienescu-Dunăre chema locuitorii din Petrești, Vânători și Mircești, în Crângul Petrești, duminică, 14 iunie 1931, la o serbare națională care se organiza de Societatea de Jocuri „*Hora Unirei*” din Focșani „*pentru mausoleul garnizoanei*” ¹¹⁷. Locuitorii erau rugați să participe „*în număr cât mai mare, îmbrăcați de preferință în costume naționale*” ¹¹⁸ În caz de ploaie, serbarea se amâna pentru ziua de 21 iunie.

La cererea școlilor secundare din urbe, secretarul Societății „*Cultul Eroilor*”, locotenent – colonelul Nicolae Georgescu a aprobat repetarea concertului Societății Filarmonice „*Cântarea Putnei*”, în ziua 31 mai 1931 („*la matineu, cu preț redus pentru elevi*”) ¹¹⁹

Generalul Alexandru Pestrițu – președintele Comitetului Județean Putna al Societății „*Cultul Eroilor*”, maiorul Ioan Dumitriu – secretar, locotenent – colonelul Nicolae Georgescu și intendent căpitan Constantin Vasiliu – cenzori, administrator căpitan Vasile Corpaci – casierul Filialei, Ion M. Dumitrescu – delegatul Prefecturii Putna și al Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale și Antoneanu – chestorul Poliției Focșani s-au întrunit, la 31 august 1931, spre „*a vedea rezultatul bănesc obținut din plasarea cărților poștale cu*

---

¹¹⁵ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 102 / 1931, f. 12.

¹¹⁶ *Ibidem*, f. 49.

¹¹⁷ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 113 / 1921, f. 11.

¹¹⁸ *Ibidem*.

¹¹⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 102 / 1931, f. 105 verso, 109, 115.

ilustrația Mausoleului Osuar Focșani”¹²⁰ în perioada 1926 – 15 august 1930.

Din Procesul – verbal încheiat rezultă că:

„1) Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale cu No. 43.592 / 10 Septembrie 1926 a autorizat Comitetul Județean Putna al Soc. Cultul Eroilor să imprime și să circule în toată țara, până la 15 Septembrie 1927, 500. 000 (cinci sute de mii) cărți poștale ilustrația Mausoleului, cu prețul de 5 (cinci) lei bucata, în scop de a se aduna fondurile necesare continuării lucrărilor la suszislul mausoleu.

2) Comitetul Județean Putna a imprimat și adus la reședința sa cele cinci sute mii c.p. ilustrate în luna Septembrie 1926.

3) Până la finele anului 1926, s-au vândut un număr de 49.992 bucăți a 5 lei bucata, obținându-se suma de lei 249.960.

4) În anul 1927 s-au mai vândut încă un număr de 25.767 bucăți tot a cinci lei bucata, obținându-se suma de lei 128.838 lei.

5) În anul 1928, din cele plasate în anul precedent dar rămase neachitate, au mai fost vândute un nr. de 2.822 c. p. a 5 lei bucata, obținându-se în total suma de lei 14.110.

În total, pe baza autorizației dată de Ministerul Sănătății, Muncii și Ocrotirilor Sociale No 43.592 din 10 Septembrie 1926, din cele 500. 000 cărți poștale, lustrate imprimate, s-au vândut un nr. de 78. 521 c. p. ilustrate a 5 lei bucata, obținându-se în total suma de lei 392.908 cu 3 lei mai mult decât face costul lor a 5 lei bucata, căci pentru una c. p. un Donator a dat 8 lei în loc de 5 lei și au rămas asupra Comitetului cantitatea de 421.419 c. p.

Din cauză că răspândirea lor mergea foarte greu, neputându-se încasa nici costul imprimatului, Comitetul a intervenit cu adresa No. 6 din 26 iulie 1929 către Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, să acorde un nou termen de un an, cu începere dela 1 Septembrie 1929 pentru a se putea plasa și restul de c. p. rămase nevândute din anii precedenți; Ministerul Muncii, Sănătății și

¹²⁰ Idem, fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 101 / 1932, f. 4.

Ocotirilor Sociale cu No. 80.056 / 929 aprobă autorizația cerută de Comitet, dând încă un termen de plasare, adică, până la 15 August 1930.

În același timp, Comitetul cu No 8 din 25 iulie 1929 a intervenit la Ministerul Comunicațiilor (Dir. G-lă a P. T. T.) pentru a aproba ca aceste c. p. să poată fi francate numai cu o marcă poștală de un leu ca și cărțile poștale militare, pentru a le putea face să circule printre ostași, ceea ce Ministerul Comunicațiilor a aprobat.

Pe baza acestor autorizații de mai sus, Comitetul a mai putut plasa:

În anul 1929:

8.374 c. p. a 5 lei bucata și 29.538 a un leu bucata, obținându-se în total suma de lei 71.408 lei.

În anul 1930:

- 4.174 a 5 lei bucata și 1.300 a un leu bucata, obținându-se în total suma de lei 22.170.

În rezumat în urma noii autorizații a Onor Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, s-au mai vândut în total 43.386 c. p., obținându-se în total suma de lei 93.578.

În total deci din 500.000 c. p. s-au vândut:

- Pe baza autoriz. No. 43.592 / 926 un număr de 78.581 c. p. cu 392.908

- Pe baza autoriz. No. 80.056 / 929 un număr de 43.386 c. p. cu 93.578

Total s-au vândut 121.967 c. p. cu 486.486 lei.

Au rămas la această dată în Depozitul Județean Putna cantitatea de 378.033 lei, ilustrate mausoleu.

Drept care am încheiat prezentul proces verbal în patru exemplare din care unul se înaintează Onor. Ministerului, Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, un exemplar rămâne la Prefectura Putna, un exemplar rămâne la chestura Focșani și un exemplar rămâne la Comitetul Județean Putna”¹²¹.

---

¹²¹ *Ibidem*, f. 5 – 5 verso.

Documentul purta semnăturile președintelui și secretarului Comitetului, ale cenzorilor, delegaților Prefecturii și Ministerului Ocrotirilor Sociale chestorului Poliției Focșani și casierului Comitetului.

Profesorul clujean I. D. Ștefănescu a susținut, la 17 octombrie 1931, două conferințe, fiind solicitat în acest sens de către Divizia a 6-a din Corpul 5 Armată; o parte din încasări a fost cedată pentru mărirea fondului necesar continuării lucrărilor la Mausoleu ¹²³

Concertele pentru procurarea de fonduri în vederea terminării lucrărilor la Mausoleu au continuat și în anul 1932. Societatea Filarmonică „Cîntarea Putnei” a organizat un astfel de concert, susținut de corul Ateneului „Vasile Alecsandri” din Bacău, în seara zilei de 24 septembrie, ora 9,30, pe scena Teatrului Comunal „Maior Gheorghe Pastia”; 50 % din încasări urmau să fie cedate Mausoleului. Generalul A. Păltinean, noul președinte al Societății „Cultul Eroilor” – Filiala Putna, a apelat la sprijinul prefectului Ioan P. Ioan ¹²⁴ căruia i-a înmănat 5 bilete x 50 lei, 10 bilete x 40 lei și 15 x 30 lei, pe care Prefectura le rezervase la stalurile I și II ¹²⁵.

La 1 octombrie 1932, prefectul notifica Societății „Cultul Eroilor” – Filiala Putna că: „*Avem onoare a restitui biletele primite cu adresa Dvs. nr. 3. 925 / 1932, binevoind a cunoaște că din cauza crizei nu s-au găsit amatori cărora să se poată distribui*” ¹²⁶

¹²² I. D. Ștefănescu (1886 – 1981). Istoric de artă și bizantolog. A fost căsătorit cu Margareta, fiica scriitorului Alexandru Vlahuță.

¹²³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 102 / 1931, f. 196, 200, 225 – 226.

¹²⁴ Ioan P. Ioan. Prefect al Putnei între anii 1928 – 1930 și 1932 – 1933 (Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 494).

¹²⁵ S. J. A. N. Vn, fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 101 / 1932, f. 84 verso.

¹²⁶ *Ibidem*.

În ziua următoare, Societatea solicita Prefecturii să achite suma de 1. 100 lei pentru biletele luate și nevândute ¹²⁷

Garnizoana Focșani informa Prefectura Putna, la 7 august 1933, că „*atât ofițerii cât și subofițerii au contribuit pentru Mausoleul Focșani*” ¹²⁸.

Toate eforturile locale pentru terminarea Mausoleului s-au dovedit a fi insuficiente. Spectacolele, concertele, conferințele, chetele, balurile, vânzarea cărților poștale sau a cărămizilor, sprijinul financiar acordat de Primăria Focșani etc. nu au putut să asigure fondurile necesare pentru acoperirea cheltuielilor pe care le reclama construirea Mausoleului.

Au urmat ani în care lucrările nu au avansat și acest lucru a condus la degradarea Mausoleului. Starea precară în care ajunsese acest monument se regăsește într-un Raport din 27 aprilie 1936 al locotenent – colonelului Ștefan Fotescu adresat Societății „*Cultul Eroilor*”:

„*Mausoleul pe dinafară curat dacă nu se aplică acoperișul de tablă, deoarece pe unele locuri a început să crape betonul se năruiește complet.*

„*În interior nu s-a mai făcut nimic sunt depozitate materialele de la schele. Este păcat să fie lăsat în halul acesta.*

„*Am fost informat în mod confidențial că de acest mausoleu nu se interesează nimeni, tot ce s-ar fi putut strânge ca fonduri, li s-au dat alte destinații ca ARPA, Străjerii Vrancei, altor societăți cu totul străine de Cultul Eroilor.*

„*De câte ori s-a atras atenția d-nului comandant al diviziei asupra acestui mausoleu, s-a temporizat.*

„*Este nevoie de o intervenție mai riguroasă către dl. comandant al diviziei, altfel pe zi ce trece acest mausoleu se extermină*” ¹²⁹

---

¹²⁷ *Ibidem*, f. 85 – 85 verso.

¹²⁸ *Ibidem*, dosar nr. 111 / 1933, f. 48.

¹²⁹ A. M. R., fond Microfilme, rola F II 6. 314, cd. 130 – 131.

Chiar și patriarhul dr. Miron Cristea, președintele Societății „Cultul Eroilor” era vădit îngrijorat de stadiul de degradare a Mausoleului și, la 2 iulie 1937, scria Primăriei Focșani: „*După cum vă este cunoscut, în orașul Focșani există un mausoleu pentru parte din ostașii noștri căzuți în război pe teritoriul județului Putna.*”

Din nefericire însă acest mausoleu început acum câțiva ani sub foarte bune auspicii de către Comitetul Putna al Soc.[ietatea] « Cultul Eroilor », nu este terminat, ba chiar fiind lăsat în părăsire de către Comitetul local – nefiind nici acoperit – este pe cale de a se ruina.

Dvs. Dle Primar, nu veți îngădui desigur ca locașul de vecinică odihnă cuvenit unor bravi fii ai țării în orașul Dvs., să rămână în starea dureroasă în care se află astăzi.

În adevăr, după arătările arhitectului societății, mausoleul în chestiune este complect părăsit, plouă înăuntru, iar tencuielile exterioare au căzut și cu cât vremea va trece, refacerea și complectarea lui va costa sume din ce în ce mai mari.

După calculele făcute este necesară o sumă de circa un milion trei sute de mii lei, din care circa patru sute de mii lei în primul an, iar restul câte circa trei sute mii lei în alți trei ani următori, pentru a se putea desăvârși lucrările.

Soc. « Cultul Eroilor » - Comitetul Central, având un buget foarte restrâns și cu prevederi pentru toată țara nu ar putea destina în acești 3 ani decât cel mult câte una sută mii lei anual, dacă bineînțeles celelalte sume necesare vor fi asigurate de către Comitetul Comunal Putna, respectiv autoritățile locale.

Facem un călduros apel la Dvs., pentruca Primăria orașului Focșani să asigure neapărat sumele trebuitoare, spre a scăpa la timp mausoleul Eroilor de ruina de care este amenințat și a se putea asigura desăvârșirea lucrărilor acestui pios locaș.

Credem de asemenea că s-ar putea face apel și la instituțiunile particulare cât și la populația orașului, pentru ca fiecare să mai contribuie la această operă.

Cu patriarhicești binecuvântări

Președintele Soc.[ietății] « Cultul Eroilor »

Patriarh al României

Miron [Cristea]"¹³⁰.

De abia în luna septembrie 1937, președintele Comisiei Interimare a orașului Focșani, comunica Societății „Cultul Eroilor”:

„Avem onoare a face cunoscut că din lipsă de fonduri nu s-a putut aproba nici o subvenție din bugetul anului în curs, pentru terminarea lucrărilor la mausoleul din acest oraș, în conformitate cu deciziunea luată de comisia interimară în ședința de la 21 iulie a. c., punctul 16”¹³¹.

La 12 septembrie 1937, cu prilejul comemorării a 20 de ani de la moartea celor patru eroi vrânceni în frunte cu Vasile Chilian, un Comitet aflat sub președinția generalului Arthur Văitoiașu a depus, în semn de recunoștință, o candelă pe mormântul lor din curtea Regimentului 10 Infanterie Focșani¹³².

Societatea „Cultul Eroilor” a venit în sprijinul Primăriei Focșani și, la 20 noiembrie 1937, îi comunica acesteia, dar și comandantului Diviziei a 6-a, Prefecturii, Protoieriei și Legiunii de Jandarmi, soluția la care ajunsese pentru ca lucrările la Mausoleu să fie finalizate:

„Avem onoare a aduce la cunoștința Dvs. că Soc.[ietatea] „Cultul Eroilor”, Comitetul Central, îngrijorată de starea în care se află mausoleul Eroilor din orașul Focșani, nefiind nici până în prezent acoperit cu tablă și în consecință expus ruinării din cauza influenței intemperiilor de atâția ani, a hotărât să facă eforturile necesare față de disponibilitățile bugetare, pentru a înlătura cu un ceas mai devreme această stare de lucruri.

---

¹³⁰ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 73 / 1937, f. 122- 122 verso.

¹³¹ *Ibidem*, f. 123.

¹³² S. J. A. N. Vn., fond Sfatul Popular Raion Focșani, dosar nr. 27 / 1964, f. 69.

În consecință, pe baza studiilor făcute, a ofertelor obținute și a înțelegerii luate cu ofertantul, ale cărui condițiuni și garanții sunt mai avantajoase, s-a hotărât ca acoperirea mausoleului Eroilor din Focșani să se facă imediat în chiar anul acesta cu tablă de zinc nr. 13 și în condițiunile caetului de sarcini, stabilit de serviciul de arhitectură al Direcțiunii centrale.

Vă rugăm să binevoiți a dispune ca - fiind de acord cu aceste măsuri să se înlesnească dlui antreprenor Petrescu Gavril și lucrătorilor săi accesul la mausoleu și orice alte înlesniri, de care ar avea nevoie în limita posibilităților acelui comitet, făcându-se bineînțeles cunoscut acele eventuale înlesniri. Prin această sforțare Comitetul Central înțelege ca, pe de o parte, să se pună la adăpost lucrările executate până în prezent cu atâtea sacrificii, iar pe de altă parte să se dea timpul necesar Comitetului județean Putna, respectiv autorităților locale, de a aduna fondurile pentru amenajările interioare și exterioare strict necesare desăvârșirii în vederea întrebuințării mausoleului în scopul pentru care este destinat.

Cu onoare vă rugăm deci să binevoiți a aprecia sacrificiul făcut de Comitetul Central și să binevoiți a dispune ca cel puțin în cursul anilor viitori, să se asigure fondurile necesare amenajărilor mausoleului atât prin prevederi în bugetele județului și comunei cât și prin chemarea la contribuție a tuturor instituțiilor și populației orașului Focșani și județului Putna.

După cum desigur și Dvs. sunteți convinși, locașul acesta de veșnică odihnă pentru osemintele acelora cari și-au dat viața apărând Ținutul Vrancei, trebuie cât mai neîntârziat pus în starea trebuincioasă de a adăposti aceste oseminte sacre, care în prezent se află împrăștiate pe teritoriul județului în câteva cimitire, a căror stare și îngrijire sunt departe de a fi la înălțimea sacrificiului celor căzuți la datorie.

Măsurile ce veți binevoi a lua în acest scop, vă rugăm să binevoiți a le comunica încă din anul acesta Comitetului Central, pentru ca în cazul când ele sunt satisfăcătoare, acesta să prevadă în

bugetul anului viitor o sumă proporțională pentru a contribui la lucrări.

*Directorul General al Societății, General N. Negreanu
Director, Colonel Makarovitsch Radu”¹³³.*

Prefectul s-a mulțumit să-i scrie primarului, la 25 noiembrie 1937, că „Societatea Cultul eroilor din București, cerând să facă diferite lucrări la acoperirea mausoleului Eroilor din orașul Focșani, lucrări care urmează să fie executate de către Domnul antreprenor Petrescu Gabriel.

Cu onoare vă rugăm să dispuneți să se înlesnească susnumitului și lucrătorilor săi accesul la mausoleu și orice alte înlesniri de care ar avea nevoie”¹³⁴

Primăria Focșani a comunicat, prefectului, la 30 noiembrie 1937, că antreprenorul trebuie să se adreseze garnizoanei locale care era răspunzătoare de Mausoleu și nu Primăriei¹³⁵

În ședința din 26 ianuarie 1938, Comisia Interimară la punctul 59, a decis:

„... Având în vedere că în bugetul pe exercițiul curent nu sunt fondurile necesare ajutorării Societății „Cultul Eroilor”

Decide:

Se va avea în vedere cererea făcută de Societatea „Cultul Eroilor” din București la întocmirea bugetului pe exercițiul 1938 – 1939”¹³⁶

Comitetul Central al Societății „Cultul Eroilor” a trimis prefectului o adresă în legătură cu constituirea comitetelor județene, indicații privind crearea / întreținerea cimitirelor de eroi din capitalele de județ sau din diferite localități etc.¹³⁷.

---

¹³³ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 122 / 1937, f. 41 – 41 verso.

¹³⁴ Ibidem, f. 42.

¹³⁵ Ibidem, f. 43.

¹³⁶ S. J. A. N. Vn, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 73 / 1937, f. 194.

¹³⁷ Idem, fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 115 / 1938, f. 208 – 209.

Astfel, în componența Comitetului Județean „Cultul Eroilor” trebuiau să figureze:

„a) Membri de drept

Fața bisericească cea mai înaltă

Prefectul județului

Primarul orașului

Comandantul Garnizoanei

Comandantul Cercului de Recrutare

Inginerul șef al Județului

Inginerul șef al Comunei [= orașului Focșani]

Directorul Băncii naționale

Comandantul Companiei de Jandarmi

b) Membrii eligibili

Trei doamne, soții de ofițeri morți în război sau în viață

Un profesor din cea mai înaltă treaptă a învățământului.

Art. 41 preciza că președintele Comitetului Județean este de drept și în ordinea indicată mai jos:

Comandantul Corpului teritorial

PSS Episcopul, în localitățile reședințe de Episcopii

Comandantul Diviziei

Prefectul județului”¹³⁸

În iunie 1938, generalul de brigadă Emanoil Leoveanu, comandantul Diviziei a 6-a a devenit președintele Comitetului Județean „Cultul Eroilor”

La 22 iulie 1938, Societatea „Cultul Eroilor” Comitetul Central, comunica prefectului de Putna următoarele:

„Răspunzând adresei Dv. Nr. 5 din 14 Iunie a. c. Focșani,

Avem onoare a aduce la cunoștința Dvs., că s-a luat act de reconstituirea aceluia comitet.

În ce privește Mausoleul Mărășești și Mărăști, acestea sunt și rămân sarcina, primul al Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Creștine; iar al doilea al Societății Mărăști, care le-au construit.

¹³⁸ *Ibidem*, f. 125.

Mausoleul Soveja, construit de către Comitetul Central al Societății „Cultul Eroilor”, rămâne în îngrijirea Comitetului Central.

Cimitirele de război, Poiana lui Frumză și Sf. Mina, rămân în îngrijirea delegatului German pentru Cultul Eroilor din România, după normele stabilite de comun acord cu această Direcțiune.

În sarcina aceluiași Comitet rămâne Mausoleul din Focșani precum și cimitirele sau mormintele izolate ce s-ar mai afla pe teritoriul județului, inclusiv cimitirul din curtea Regimentului 10 Dorobanți, care urmează a fi centralizat în Mausoleul Focșani, de îndată ce acesta va fi amenajat.

Tot în acest mausoleu, urmează a se centraliza toate osemintele Eroilor, aflate în prezent în cimitirul dela Hanul Conachi, precum și cele aflate în cimitirele de Eroi provizorii din Odobești și Panciu.

Amenajarea interioară a mausoleului din Focșani, revine comitetului județean Putna, dat fiind că, Comitetul Central nu mai poate face nici o cheltuială, peste aceia făcută cu mare sacrificiu în toamna anului 1937 și primăvara 1938, cu acoperirea cu tablă a mausoleului pentru a-l feri de ruină.

În consecință, cu onoare vă rugăm să binevoiți a preceda în conformitate cu prescripțiunile legii și Statutului Societății, pentru strângerea fondurilor necesare acestei lucrări și a ține în curent și pe Comitetul Central cu rezultatele obținute.

Director – General N. Negreanu

Director – Colonel Makarovitsch Radu”¹³⁹

Referatul nr. 1. 413 / 8 august 1940 întocmit de Comitetul Central al Societății „Cultul Eroilor” prezenta situația Mausoleului Focșani în acel moment:

„I Executându-se la mausoleul Focșani și lucrările de completare, necesare pentru a permite instalarea osemintelor ce se vor exhuma din cimitirele din Focșani (curtea Regimentului 10 Dorobanți), Hanu Konachi, Odobești, Panciu, gara Cotești etc.) s-au

---

¹³⁹ Ibidem, f. 281 – 281 verso.

constatat aceste lucrări de către Serviciul de Arhitectură al acestei societăți, întocmindu-se alăturata situație în valoare de lei 143. 436.

Cu onoare vă rog să binevoiți a aproba:

a) trecerea în cheltuieli a acestei sume

b) reținerea și înregistrarea garanției de 7.171 lei

c) plata sumei rămasă după scăderea acouturilor, date pe baza aducerii materialelor pe șantier.

II Totodată, cu onoare vă rog să binevoiți a aproba executarea exhumărilor din cimitirele provizorii sus menționate – care se desființează – și așezarea lor în mausoleul Focșani.

Suma aproximativă necesară pentru aceste centralizări de oseminte ar fi 80. 000 lei.

III Cu aceste lucrări la mausoleul în chestiune, mai rămân de executat următoarele: pardoseala în interior, plăcile cu inscripții la compartimentele cu oseminte de eroi cunoscuți, capacele de deasupra criptelor, balustrade la platformele de sus și pe scări, ornamente, plăci comemorative, patinarea pereților (calciu), lămpi, casă paznic și împrejuririle din față.

Valoarea acestor lucrări se ridică la suma de circa 1.500.000 lei.

Directorul Societății

Colonel Makarovitsch Radu”¹⁴⁰

Lucrările considerate necesare pentru terminarea Mausoleului urmau să se execute în toamna anului 1940. În acest scop, Serviciul Tehnic din cadrul Așezământului Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor, a întocmit un deviz în valoare totală de 1.400.000 lei, care cuprindea lucrările de la Mausoleu, împrejurirea pe latura din față, precum și casa paznicului¹⁴¹

Licitația pentru darea în antrepriză a lucrărilor de completări necesare Mausoleului Eroilor din Focșani a fost fixată în ziua de

¹⁴⁰ A. M. R., fond Microfilme, rola F II 6. 303, cd. 287.

¹⁴¹ Ibidem, cd. 286.

29 noiembrie 1940, ora 10, când au fost invitați să depună oferte cinci antreprenori:

- 1) I. Felici, str. Agricultori nr. 8, Focșani
- 2) Gabriel Petrescu, str. Mitropolit Varlaam nr. 2, Focșani
- 3) Vasile Stoian, str. Plopilor 12, Focșani
- 4) Enrico Romano, str. Bogdan Voievod, Bacău
- 5) Romano Righi, str. Mitropolit Dionisie nr. 55, București

Comisia de licitație „instituită conform Deciziei nr. 103 / 1940 și referatul nr. 972 / 1940 transportându-se la Focșani în baza ordinelor de delegație nr. 974, 975 și 976 / 1940 în ziua de 29 noiembrie 1940, ora 10 la mausoleul din Focșani, deschide licitația și închizând-o la ora 11³⁰ cu rezultatul menționat în alăturatul proces verbal din care se vede că la licitație n-au luat parte decât 2 concurenți și anume:

1) d-l Gabriel Petrescu care oferă executarea lucrărilor cu prețurile din deviz

2) d-l Enrico Romano care oferă executarea lucrărilor cu un rabat de 5 % sub prețurile arătate în oferta sa și care nu întrec valoarea devizului inițial.

În urma acestui rezultat comisia găsind că oferta d-l Enrico Romano este cea mai avantajoasă, adjudecă provizoriu darea în întreprindere a acestor lucrări asupra sa cu rezerva aprobării așezământului.

Garanția depusă în efecte în sumă de lei 45.000 s-a reținut.

Licitatia fiind ținută cu respectarea dispozițiilor art. 59 din Legea Așezământului Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor, iar rezultatul fiind avantajos cu onoare vă rog să binevoiți a aproba angajarea sumei de lei 850. 000 costul executării lucrărilor de completări, necesare mausoleului eroilor din Focșani și prevăzute în devizul anexă de la Cap I, art. 1 din buget pe anul în curs, prin d-l antreprenor Enrico Romano din Bacău, str. Bogdan Voievod, încheindu-se cuvenitul contract iar garanția depusă să se facă venit asupra Așezământului.

Subdirector General

Colonel Makarovitsch Radu

Șeful Serv. Ad - tiv
M. Călin”¹⁴².

Din Adresa nr. 276 / 29 septembrie 1940, trimisă de Direcțiunea „Cultul Eroilor” către Garnizoana Focșani reieșea că: „În garnizoana Focșani realizându-se în acest scop un mare mausoleu chiar din inițiativa garnizoanei și aflat chiar lângă Regimentul 10 Infanterie, credem că este indicat ca în primul rând osemintele ostașilor din curtea aceluia regiment să fie strămutate în mausoleul Focșani, care va fi în păstrarea și îngrijirea autorităților locale, și în special a garnizoanei.

În luna noiembrie 1940 s-a și început exhumarea osemintelor eroilor din curtea Regimentului 10 Infanterie în urma ordinului primit de direcțiune delegatul plt. maj. Mihai Vasile a executat exhumarea osemintelor și depunerea lor în mausoleu.

Totodată, s-a completat construirea polițelor de beton pentru osemintele eroilor care urmau să se așeze în nișe individuale”¹⁴³

O impresionantă procesiune religioasă a avut loc la Mausoleul Focșani, joi, 21 noiembrie 1940, relatată și în presa locală: „Joi, 21 Noembrie, la ora 11 dimineața, a avut loc în curtea regimentului 10 inf[anterie] din localitate, deshumarea osemintelor eroilor vrânceni Vasile Chilian, Toma Cotea, Ștefan Secăluș, Dumitru Pantazică și Vasile Gălățeanu, împușcați în ziua de 17 August 1917 de trupele de ocupație, fiind acuzați de spionaj în favoarea României.

A luat parte la această solemnitate familiile eroilor precum și d-nii: col. Tănăsescu, comandantul regimentului 10 Dorobanți, maior Bădescu, maior Georgescu și ceilalți ofițeri din regiment și trupa.

Serviciul religios a fost oficiat de S. S. Preot maior Gheorghiu, confesorul Garnizoanei.

¹⁴² Ibidem, cd. 295 – 296 (Referat nr. 1.018 / 30 noiembrie 1940).

¹⁴³ Ibidem, cd. 237.

S. S. a luat cuvântul preamărind memoria eroilor care deși civili și-au sacrificat viața pentru patrie. Adresându-se apoi trupei S. S. a spus că moartea acestor eroi să le fie pildă.

S'a format apoi un impozant cortegiu care s'a îndreptat spre mausoleul orașului unde a avut loc reînhumarea osemintelor martirilor vrânceni.

În mausoleu d. colonel Tănăsescu a adresat câte un cuvânt de mângâiere familiilor celor uciși, după care solemnitatea a luat sfârșit” ¹⁴⁴.

În perioada 1 ianuarie 1931 – noiembrie 1943 s-a continuat și cu exhumările osemintelor eroilor din județele Putna și Prahova, precum și completarea lucrărilor de construcție a Mausoleului Focșani. În total erau 2. 619 eroi (în firdi 518, restul în criptă comună 2.101 necunoscuți), români identificați 288; ruși identificați 129; români neidentificați 44; ruși neidentificați 17; necunoscuți 40; în firdi 518 ¹⁴⁵.

În ziua de 11 iunie și în noaptea de 25 / 26 iulie 1944 au avut loc bombardamentele Aliatilor care au afectat partea de sud a orașului unde se afla cartierul cazărmilor Diviziei a 6-a, Regimentului 11 Artilerie și Batalionului 5 Administrativ. S-au produs mari pagube materiale, atât la obiectivele militare, cât și la locuințele civile din vecinătatea cazărmilor ¹⁴⁶ Aceste bombardamente și, mai ales pagubele produse, au îngrijorat conducerea centrală a Așezământului Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor care, la 29 iulie 1944, se adresa Prefecturii Putna:

„Fiind informați că din cauza bombardamentului aerian mausoleul Eroilor din Focșani a suferit oarecari stricăciuni, cu

---

¹⁴⁴ H. Orleanu, *Deshumarea osemintelor unor eroi la Focșani*, în *Focșanii. Independent de atitudine și informații*, Anul II, Nr. 63, 24 Noiembrie 1940, p. 4.

¹⁴⁵ A. M. R., fond Microfilme, rola F II 6. 303, cd. 237.

¹⁴⁶ Gheorghe Miron, *Bombardamentele aliate asupra județului Putna în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial*, în *Cronica Vrancei*, vol. VI, Coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, 2006, p. 329 – 331.

onoare vă rugăm să binevoiți a dispune ca serviciul tehnic al județului să constate la fața locului, stricăciunile făcute și să întocmească un deviz pentru reparațiunile strict și urgent necesare” ¹⁴⁷ Rezoluția prefectului Panaite N. Pavlu ¹⁴⁸ „*Serviciul Tehnic al orașului Focșani spre conformare*”

Primăria Orașului Focșani confirma Prefecturii Putna, la 28 mai 1946, că „*Eroi ruși se află depuși și la Mausoleul Garnizoanei Focșani*” ¹⁴⁹, fără însă a preciza numărul lor.

Prin Decretul nr. 48 din 29 mai 1948 al Prezidiului Marii Adunări Naționale, Așezământul Național „*Regina Maria*” a fost desființat pe motiv că „*nu mai corespundea atât ca organizație cât și ca posibilități de a lucra în cadrul noii ordini de Stat*” ¹⁵⁰

Întregul patrimoniu al acestui Așezământ, împreună cu tot personalul respectiv a fost trecut asupra Ministerului Forțelor Armate (Muzeul Militar) prin Decizia Ministerială nr. 297 din iunie 1948 ¹⁵¹

În urma Referatului Ministerului Forțelor Armate ale R. P. R. nr. 2. 534 / 6 martie 1952, Consiliul de Miniștri a elaborat Hotărârea nr. 984 din iunie 1952, prin care a stabilit ca cimitirele eroilor ostași români și sovietici căzuți în luptă după 23 august 1944, să fie îngrijite și administrate de Comitetele Executivale ale Sfatului Popular Orășenești sau Comunale, în raza cărora se găsesc ¹⁵². Prin aceeași H. C. M., Sfatul Popular a primit fonduri pentru întreținerea și înfrumusețarea „*patrimoniului eroic existent după 23 August*

¹⁴⁷ S. J. A. N. Vn., fond Serviciul Tehnic al Județului Putna, dosar nr. 13 / 1944, f. 18.

¹⁴⁸ Panaite N. Pavlu. Prefect al județului Putna între 14 august 1942 – 23 august 1944 (Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 494).

¹⁴⁹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 213 / 1946, f. 297.

¹⁵⁰ Apud Cornel Țucă, Iulian Bojoghină, *Documente inedite privind restaurarea Operelor Comemorative de Război din zona Focșani*, în *Omagiu istoricului Ioan Scurtu*, Coordonator: Horia Dumitrescu, Editura D. M. Press, Focșani, 2000, p. 640.

¹⁵¹ *Ibidem*, p. 650.

¹⁵² *Ibidem*, p. 642 – 643, 650.

1944”¹⁵³, după cum se exprima generalul de Armată Emil Bodnăraș, ministrul Forțelor Armate ale R. P. R. în Raportul înaintat, la 20 iulie 1953, lui Iosif Chișinevski, vicepreședintele Consiliului de Miniștri.

Mausoleele din Vrancea: Mărășești (5.073 eroi), Mărăști (5.342 eroi), Soveja (2.140 eroi) și Focșani (3.167 eroi) au trecut în proprietatea Ministerului Forțelor Armate¹⁵⁴.

Între anii 1952 – 1955, controalele efectuate la Mausoleul Focșani au reliefat numeroase profanări ale monumentului, dezinteres și nepăsare condamnabile din partea autorităților locale.

Astfel, Memoriul redactat în aprilie 1952 de către generalul maior Mihai Maltopol, șeful Muzeului Militar, cuprindea constatări realiste asupra stării deplorabile în care se afla Mausoleul:

„Ferestrele din partea estică distrusă de bombardamentele de artilerie, n-au mai fost astupate, Mausoleul a rămas deschis.

Răufăcătorii sau chiar reacționarii, au scos majoritatea osemintelor din nișele individuale, au sustras candelile, pietre de marmoră cu inscripții, au luat toată tabla de aramă a acoperișului. În 1951 în urma constatării ce am făcut la fața locului, am luat măsuri, astupând cu improvizatii spărturile și intrările, până când Sfatul Popular local, va putea să refacă mausoleul. Recent constatând că nu au executat angajamentele luate, am luat hotărârea de a-l desființa și trece osemintele în mausoleul Mărășești, unde există loc. Față de această situație, Sfatul Popular Focșani, s-a angajat să refacă de îndată mausoleul, considerând că orașul nu trebuie să fie lipsit de cinstea de a menține acest monument al eroismului ruso – român de la Mărășești.

- Aici mai este înmormântat eroul milițian Vasile Chilian și alți patru eroi ostași, care au luptat în ilegalitate ca spioni, în teritoriul ocupat vremelnice de nemți, reușind să treacă 2021 foști prizonieri la nemți, în teritoriul Moldovei, contra nemților.

---

¹⁵³ Ibidem, p. 652.

¹⁵⁴ Ibidem, p. 645.

Din mormântul eroului, n-a mai rămas decât piatra cu inscripția candeliei veșnice de la căpătâi. eroul Chifian, are menșinut numele unei străzi în Focșani și un monument în comuna sa natală, Vidra, unde reușise să facă trecerea prin apa Putnei, pe sub rețeaua de sârmă ghimpată a frontului.

În întreg conșinutul mausoleului prôfanat, am găsit peste oșemintele scoase, resturi umane, lăsând impresia că mausoleul devenise W. C. public”¹⁵⁵

În luna iunie 1953, generalul Maltopol a făcut o nouă vizită la toate cele patru mausolee din Vrancea.

La Mausoleul din Focșani a constatat că „*situația s-a agravat în mod excepțional*”¹⁵⁶ și, pe baza fotografiilor făcute cu acest prilej, raporta Direcției Superioare Politice a Armatei – Direcția de Propagandă și Agitație că „*de la cele cinci cupole ale acoperișului s-a sustras tabla de zinc. N-a rămas decât betonul armat. Pe cupola dominantă, a mai rămas tabla de zinc pentru că, dacă s-ar urmări și sustragerea acesteia ar trebui făcută o schelărie. Totuși, am găsit făcute pe această tablă cu creionul, sau prin șgăriere, diferite inscripții pornografice și foarte grav jignitoare, nu numai pentru simbolul cinstirii eroismului româno – rus, în care scop a fost construit, dar și pentru ostașii sovietici din cazărmile învecinate, care își fac instrucția chiar lângă acest Mausoleu. Sunt în garnizoană foarte numeroase trupe sovietice*”¹⁵⁷

Generalul Maltopol a informat pe președintele Sfatului Popular Raional Focșani cu ceea ce a constatat și însoțit de acesta, a urcat pe cupola din spatele Mausoleului, unde au luat cunoștință de conșinutul pornografic al inscripțiunilor și ale celor aflate pe trotuarul de ciment care împrejmua Mausoleul¹⁵⁸

¹⁵⁵ *Ibidem*, p. 646.

¹⁵⁶ *Ibidem*, p. 652.

¹⁵⁷ *Ibidem*, p. 653.

¹⁵⁸ *Ibidem*.

În fața acestor evidențe, președintele Sfatului Popular Raional a promis și „s-a angajat ca să ia măsuri pentru închiderea Mausoleului, așa ca să nu mai poată fi profanat, să se întocmească deviz pentru a fi refăcut și ca imediat să se șteargă inscripțiile din exterior”¹⁵⁹.

De la Focșani, generalul Maltopol și-a continuat controlul la Mausoleele din Mărășești, Mărăști și Soveja. A treia zi, întorcându-se la București, s-a oprit iar la Focșani ca să verifice ce se executase din promisiunile făcute:

„Nimic, absolut nimic. Ușa de la intrare era tot deschisă, osemintele răvășite pe jos, iar din inscripțiile exterioare nimic nu fusese șters, cu toată gravitatea lor. Am cerut telefonic relații președintelui Sfatului Popular Raional, care mi-a arătat că trasase sarcina Sfatului Popular orășenesc. M-am dus la Președintele Sfatului Popular orășenesc (locuitor din Februarie a. c., președintele fiind la o școală de partid). Nu cunoștea problema în detaliu. Mi-a relatat că nu sunt fonduri. Am stărut împreună să le găsim și verificând registrele contabilității Sfatului, am găsit că cheltuiala poate fi făcută, fiind încadrată la un articol al planului de investiții, aprobat de Ministerul de Finanțe pe anul în curs.

Foarte entuziasmat, președintele s-a angajat să facă devizele necesare. Am căzut de acord la o primă urgență pentru ștergerea inscripțiilor și totodată împrejmuirea Mausoleului cu gard, care să împiedice noi profanări. Apoi ca final să se repună osemintele în nișele respective. De asemeni, să fie pusă la locul ei piatra ce privește pe Eroii Vasile Chilian, Săcăluș și Gălățeanu, care au luptat în ilegalitate în teritoriul vremelnice ocupat de nemți în 1917 și au adus mari servicii Patriei prin informațiile date Comandamentului Armatei româno – ruse, executați de nemți la 17 August 1917 și reînținuți în Mausoleu. Este cazul să menționez că Eroul Vasile Chilian a avut și

---

¹⁵⁹ Ibidem, p. 654.

*are un loc de cinste la Muzeul Militar, alături de Ecaterina Teodoriu”*¹⁶⁰

La 13 noiembrie 1952, Comitetul Executiv al Sfatului Popular Raional Focșani era informat de către generalul Maltopol – șef al U. M. 03186 - , cu constatările făcute în cadrul vizitelor de control la Operele Comemorative din raionul Focșani:

„În Focșani, există un mausoleu al eroilor români și ruși din 1916 – 1919, în stare de distrugere. Faptul este bine cunoscut de Dvs.

Întreținerea și paza acestui mausoleu cad în sarcina Sfatului Focșani, conform legilor azi în vigoare și ca atare, se cere și din partea organelor Dvs. de execuție, o mai mare atenție în cunoașterea și respectarea acestor legi

*Se vor studia eventuale mutări ale osemintelor din acest mausoleu în osuarele cu criptele libere din mausoleul Mărășești, și în cazul când este posibil, se vor înainta propunerile Dvs. scrise sus amintite”*¹⁶¹

Până la 10 iunie 1954, autoritățile focșănene nu au întreprins nimic, deși aveau obligații clare prevăzute prin lege. Generalul Maltopol comunica președintelui Sfatului Popular Raional Focșani *„cu toată intervenția MFA făcută atât scris, cât și verbal la sediul raionului și cu toate asigurările date și de Dvs. personal lucrările programate nu s-au pus în practică, ceea ce denotă o totală dezinteresare a organelor Dvs. din subordine”*¹⁶².

Reprezentantul Muzeului Militar Central, A. C. Baicu Bănică a venit în Focșani, în perioada 22 iunie – 24 iulie 1954, unde, însoțit de locțiitorul comandantului Garnizoanei, a întocmit planul de lucru, a vizitat Operele Comemorative de Război și a stabilit și materialele necesare întreținerii și curățirii lor.

Pentru Mausoleul Focșani au stabilit *„Aranjarea osemintelor căzute jos și fixarea lor în cripte, întreținerea permanentă a curățeniei*

¹⁶⁰ *Ibidem.*

¹⁶¹ *Ibidem*, p. 656.

¹⁶² *Ibidem*, p. 661.

în interior, închiderea ușii de la intrare, pentru a nu mai pătrunde anumiți indivizi înăuntru, curățirea ierbii din fața Mausoleului” ¹⁶³

În ziua de 19 iulie 1954, comandantul Garnizoanei Focșani a convocat toți comandanții de unități din localitate și le-a repartizat câte un monument (Mausoleu sau cimitir de eroi). Mausoleul Focșani a căzut în sarcina U. M. 04125 ¹⁶⁴ În Memoriul întocmit de Baicu Bănică către conducerea Muzeului Militar, la capitolul III „Greutăți”, semnala o situație fără precedent: *„Din informații, Mausoleul Focșani este transformat în casă de întâlnire între femei și ostașii sovietici, fără ca organele locale militare și civile să ia vreo măsură”* ¹⁶⁵

În anul 1957, Mausoleul a trecut în administrarea Sfatului Popular al Raionului Focșani. Acest lucru a permis ca, între 1958 – 1959, Mausoleul Focșani „un monument de venerație a orașului” ¹⁶⁶ să se efectueze lucrări de reparații urgente.

După cutremurul din 4 martie 1977, s-au executat noi lucrări de reparații și s-a organizat, în interiorul Mausoleului, o minie expoziție foto – documentară.

După primul Congres al Educației politice și culturii socialiste (2 – 4 iunie 1976), Mausoleul a fost încredințat în administrarea Comitetului de Cultură și Educație Socialistă Vrancea.

În 1988, cu aprobarea Comitetului Executiv al Consiliului Popular al Județului Vrancea a fost dat în îngrijire U. M. 01270 și în îngrijire permanentă Școlii Generale nr. 8 din Focșani. Cu ocazia zilei de 9 Mai se desfășurau ceremoniale militare și se depuneau coroane de flori în memoria eroilor ¹⁶⁷

După 1990, Mausoleul a servit ca biserică de cult pentru enoriașii din zonă, deși destinația sa nu putea fi schimbată.

---

¹⁶³ *Ibidem*, p. 664.

¹⁶⁴ *Ibidem*, p. 665.

¹⁶⁵ *Ibidem*.

¹⁶⁶ S. J. A. N. Vn., fond personal Vasile I. Țiroiu, *Ghid monografic turistic (1964 - 1965)*, f. 32.

¹⁶⁷ A. M. R., fond Microfilme, rola RSEM 881, cd. 852.

În 2008, a revenit la statutul de monument memorial și a intrat în ample lucrări de reabilitare, consolidare și introducerea sa într-un circuit turistic al mausoleelor din Vrancea, în cadrul Proiectului „*Drumul de glorie al armatei române în Primul Război Mondial*” (finanțat cu fonduri europene), inițiat de către dl. Marian Oprișan, președintele Consiliului Județean Vrancea.

Lucrările efectuate au constat în:

consolidarea structurii de rezistență

reabilitarea întregii clădiri

lucrări de refacere a învelitorii

finisaje interioare: zugrăveli, vopsitorie

finisaje exterioare: tencuieli mozaicate

lucrări de sistematizare pe verticală: trotuare, alei de acces

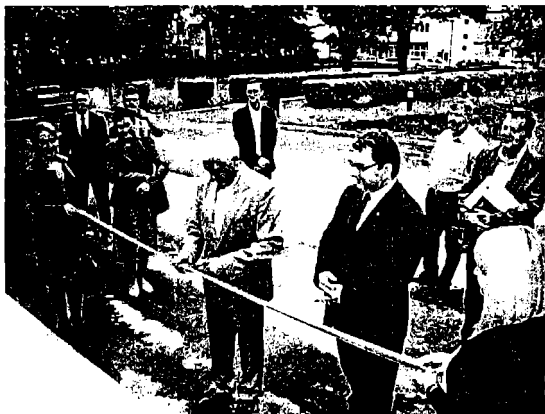
lucrări de preluare ape pluviale

instalații electrice interioare, iluminat interior și montat ventilatoare

instalații electrice exterioare, iluminat exterior incintă.

Valoarea totală a lucrărilor: 1.536.555,73 lei.

Ele au fost recepționate în ziua de 6 iunie 2012, în prezența ing. Iulian Matache – ministru secretar de Stat în Ministerul Dezvoltării și al Administrației Publice și ing. Decebal Gabriel Bacinschi – primarul Municipiului Focșani.

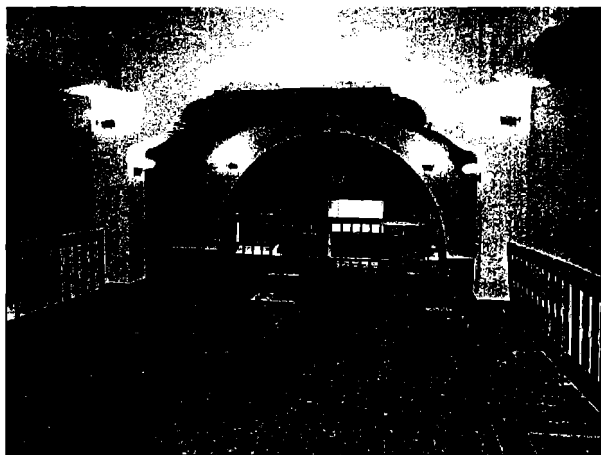
Ridicat după planurile arhitectului Ștefan Balosin, Mausoleul a fost construit din cărămidă, piatră și beton pe un plan în formă de

cruce. Construcția de inspirație bizantină, cu trei turle, este bine proporționată și beneficiază de o suprafață de 457 metri. Peste corpul central se ridică o cupolă ce se sprijină în interior pe pandantivi și arce, iar la partea superioară prezintă goluri arcuite în care s-au montat ferestre cu scopul de a filtra lumina în interiorul mausoleului. Deasupra cupolei, în exterior, s-a amplasat o cruce din beton. Cupolele laterale, arcuite pe trei jumătăți de sferă, se profilează ca o etajare de linii curbe.

Accesul în incinta Mausoleului se face pe scara cu trepte din beton și ușa masivă din fier forjat, montată într-un portal masiv din beton străjuit de două coloane cu fusul rotund și capiteluri compozite, pe care se sprijină un fronton cu decorații florale care încadrează anul 1926. Pe frontispiciul frontonului, de o parte și alta a unui cartuș în care sunt redată în relief atributele vitejiei și victoriei (spada și baioneta), s-a inscripționat cu litere în relief: „*PRO - PATRIA*”

Suind scările mausoleului,, intri într-un hol din care pe două scări laterale, cobori în sanctuarul în formă de treflă, unde se află trei osuare acoperite cu plăci de marmură ...”¹⁶⁸, pe care s-au marcat inscripțiile cu numărul eroilor necunoscuți care își dorm somnul de veci sub aceste cripte.

Pe cripta din stânga se poate citi inscripția: „Aici odihnesc 582 ostași necunoscuți din Războiul de Întregire: 1916 - 1919 - căzuți în regiunea Panciu, Ruginești și Nănești”

„Aici odihnesc 581 ostași necunoscuți” s-a înscris pe marmura albă de pe cripta centrală, iar de pe cea din dreapta aflăm că „Aici odihnesc 581 ostași necunoscuți din Războiul de Întregire. 1916 1919 - căzuți în regiunea Panciu”.

---

¹⁶⁸ S. J. A. N. Vn., fond personal Vasile I. Țiroiu, *Ghid monografic turistic (1964 - 1965)*, f. 32.

Pe platforma superioară se află un monument din beton, rotunjit la partea superioară, pe care s-au fixat plăci de marmură marcate cu inscripții ce amintesc de eroii vrânceni împușcați, în vara anului 1917, de către armata germană, pentru spionaj în favoarea armatei române și care au fost înhumați în criptele Mausoleului: „S-a ridicat această creștinească candelă din obol obștesc spre veșnica pomenire a eroilor: Vasile Chilian, Toma Cotea, Ștefan Săcăluș, Dumitru Pantazică și Vasile Gălățeanu executați de inamic în ziua de 17 Aug. 1917 pentru nestrămutata lor credință în neam și țară. 17 August 1937”. Cea de a doua însemnare menționează că: „Moartea de războiu e moartea pentru salvare, e moartea pentru viitor, e moartea publică la care nu se plânge, ci se face jurămintă” Deasupra inscripțiilor se află o cruce în relief, înscrisă într-un cerc, cu raze între brațe.

Pe aleea principală, a fost amplasată o troiță lucrată artistic, cu decorații crestate în lemn.

Monumentul a fost ridicat în partea de sud a orașului și amplasat în partea de est a parcului care pentru protecție a fost împrejmuit cu gard din fier forjat ¹⁶⁹

Vineri, 4 octombrie 2013, prim – ministrul guvernului României, Victor Ponta, însoțit de viceprim – miniștrii Liviu Dragnea și Gabriel Oprea, de președintele Consiliului Județean Vrancea – Marian Opreșan, au vizitat Mausoleul din Focșani cu prilejul încheierii lucrărilor de reabilitare și modernizare.

---

¹⁶⁹ Lelia Pavel, *Mausoleul Eroilor din Focșani*, în *Cronica Vrancei*, vol. XIII, Coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2012, p. 357 – 359. 406

Prim - ministrul Victor Ponta a apreciat importanța accesării fondurilor europene, dar și meritele președintelui Consiliului Județean Vrancea pentru reabilitarea și modernizarea tuturor celor patru mausolee existente pe teritoriul județului Vrancea.